

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Bakalářská práce

DĚTSKÉ FOLKLORNÍ SOUBORY NA PLZEŇSKU

Kateřina Klailová

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 2012.

.....

Poděkování

Děkuji Doc. PaedDr. Daniele Mandysové za pomoc a cenné rady při zpracování bakalářské práce.

Kateřina Klailová

Obsah

Úvod.....	8
1 Plzeňská lidová kultura, plzeňská lidová píseň	10
1.1 Lokalizace oblasti Plzeňska	10
1.2 Tradice lidových muzik	11
1.3. Lidová píseň a její hlavní rysy	12
1.3.1 Sběr lidových písní na Plzeňsku	12
1.3.2. Práce s lidovou písní v současnosti.....	14
1.4 Plzeňské nářečí	16
1.5 Lidová řemesla.....	19
1.6 Zvyky a tradice	23
1.7 Lidové kroje.....	30
1.7.1 Plzeňský lidový kroj	31
2 Historie dětských folklorních muzik.....	36
2.1 Dětský folklorní soubor Jiskřička	38
2.2 Dětský folklorní soubor Meteláček.....	38
2.3 Dětský folklorní soubor Úslaváček.....	39
2.4 Dětský folklorní soubor Mladinka.....	40
2.5 Dětská lidová muzika Vozembach	43
2.6 Dětský folklorní soubor Plzeňáček	44
3 Folklorní festivaly v Plzeňském kraji	46
Závěr	50

Seznam použité literatury a pramenů.....	51
Resumé.....	54
Seznam příloh	1
Přílohy.....	4

Úvod

Lidová tvorba, zvyky a obyčeje, lidová píseň a tanec tvoří jeden ze základních stavebních kamenů našeho národního bohatství. V současné době, která je charakteristická především snahou o homogenní multikulturní prostředí, je vědomí si národních tradic a odkazu předků velmi důležité a pomáhá příslušníkům toho či onoho národa uchovat národní uvědomění, národní cítění a soudržnost.

Díky vývoji posledních šedesáti let, kdy se na českém území vystřídaly nejrůznější režimy, se zájem o kulturní odkazy českého národa proměňoval. V kronikách kulturních institucí nebo umělecky zaměřených souborů tak nalézáme plné stránky, ze kterých lze pozorovat příznivé podmínky pro uplatňování lidových tradic, pro čerpání odkazů, které nám naši předkové zanechali. O pár let později je však patrné, že společenská situace nedovolovala, či přímo zakazovala se odkazem lidových vrstev zabývat.

Období demokracie přineslo v posledním téměř čtvrtstoletí určité rozvolnění poměrů a hodnot. Přílišná nabídka pseudohodnot a neschopnost rozlišení kvalitního od kýčovitého, trvalého od pomíjejícího přinesla vlnu nezájmu, která se tu a tam daří díky činnosti uvědomělých jedinců nabourávat nebo dokonce minimalizovat. Zájem o lidovou tvorbu rovněž zažívá vzestupná a sestupná období, stejně jako všechny ostatní oblasti kultury, a tak nezbyvá, než povědomí o hodnotách českého národa, mezi které folklorní tradice bezpochyby patří, rozšiřovat a pečovat tak o zachování národní identity.

Téma práce Dětské folklorní soubory na Plzeňsku jsem si vybrala z několika důvodů. Tím prvním byl vztah k folkloru a lidové hudbě z důvodu mého dlouholetého členství v řevnické Dětské lidové muzice Notičky, která mě přivedla k hudbě jako takové. Druhým důvodem pak byla skutečnost, že dětské folklorní soubory vychovávají nové a nové generace mladých lidí, kteří budou tradice folklorních sdružení udržovat a dále rozvíjet a pečovat tak o odkaz předchozích generací. Spolupodílení se na společných volnočasových aktivitách je pak nejlepší motivací pro rozvíjení dětských osobností a prevencí proti patologickým jevům ve společnosti.

V úvodu práce vymezuji oblast Plzeňska, která má své specifické rysy v kulturní oblasti a seznamuji čtenáře s lidovým prostředím, ve kterém lidové tradice fungovaly. Druhá kapitola pak přináší informace o dětských lidových muzikách a třetí poukazuje na

folklorní festivaly západních Čech, které tradici lidové zábavy zprostředkovávají široké veřejnosti.

1 Plzeňská lidová kultura, plzeňská lidová píseň

Lidová hudební kultura byla součástí života našich předků a vyrůstala z tradic a vkusu venkovského lidu. Od hudby umělecké se zřetelně odlišovala tím, že si uchovala určitou relativní samostatnost a osobitost ve svém vývoji. První zájem veřejnosti o folklor se objevil v druhé polovině 18. století, v 19. století značně zesílil díky venkovskému lidu, který byl považován za zdravé jádro národa. Ve společnosti se po roce 1945 prosadilo široké a dobrovolně organizované hnutí, které se uvědoměle snažilo o udržování a obnovování tradic českého národa.

Plzeňsko, přesněji řečeno oblast širšího Plzeňska, které zahrnuje i suboblasti jako Rokycansko, Stříbrsko, Kralovicko a další, je obecně považováno za velmi zpěvný region v rámci celého Česka. Lokální kultura mnohdy inspirovala mnohé české umělce a tím se dostala do povědomí celého českého národa v podobě velkých děl, které jsou známy nejen u nás, ale i v zahraničí. Fenomén kultury plzeňského regionu se tak objevuje daleko za hranicemi této oblasti, proniká za vymezenou oblast. Svou inspiraci na Plzeňsku získávali zakladatelé české národní hudby, malíři, spisovatelé a dramatici. Jako příklad lze jmenovat Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetanu, Josefa Kajetána Tyla, Josefa Václava Sládka, Josefa Skupu a další.

1.1 Lokalizace oblasti Plzeňska

Pro území kolem města Plzeň vždy hrála významnou roli západní hranice, která se mnohokrát stala oblastí střetu v rámci válečných konfliktů, byla však rovněž centrem obchodu a zdrojem bohaté kulturně-společenské komunikace, výměny informací, zvyklostí a styku různých kultur. Zde docházelo ke vzájemnému ovlivňování, především v oblasti lidové architektury a lidové hudby.

V rámci této práce budeme pod pojmem Plzeňsko¹ chápat oblast kolem řek Úhlava, Úslava, Mže a Radbuza, do které spadají i přidružené obce. Centrem regionu je samozřejmě Plzeň, kolem které jsou soustředěny tyto vesnice: Bolevec, Božkov,

¹ Viz příloha č. 1

Bukovec, Bušovice, Černice, Dolany, Doubravka, Doudlevice, Druztová, Dýšina, Ejpovice, Habrová, Nová Hospoda, Horomyslice, Červený Hrádek, Hradiště, Chrást, Koterov, Kyšice, Ledce, Letkov, Lobzy, Radobyčice, Senec, Sedlecko, Smečice, Skvrňany, Střapule, Újezd, Útušice, Zruč.

1.2 Tradice lidových muzik

Lidová hudba byla a je součástí běžného života člověka. Její tradice je velmi bohatá a pestrá, doprovázela člověka při práci, odpočinku i při zábavě a předávala se z generace na generaci. Její počátky sahají daleko do minulosti a prameny, ukazující na vývoj české lidové hudby, sahají až do 15. století. Přímé zachycení lidové hudby přinášejí až sbírky a prameny o lidových písních z počátku 19. století.

Hudbu a písně z oblasti Čech dělíme na dvě skupiny²:

- Hudba dudácká zahrnuje oblast Českomoravské vrchoviny, Táborska, Pošumaví, Klatovska, Chodska, Plzeňska, Rokycanska a Tachovska. Charakteristickým obsazením dudácké muziky byly dudy a housle, postupem času se obohacovaly např. o klarinety.
- Hudba hudecká se hrála na podomácku vyrobené housle a velkou basu (tento typ nástroje se uchoval do dnešní doby na Horácku), časem byla rovněž doplňována dalším hudebními nástroji.

Plzeňsko patří do oblasti hudby dudácké a je oblastí, kde se folklórní hudba těší velké oblibě. Protože k obvyklému vyhrávání stačily malé skupiny hudebníků, bylo složení hudebních ansámbľů velmi prosté – většinou se jednalo o houslistu s basistou, samotného houslistu nebo dudák s houslistou. Dudy sloužily jako doprovodný ale i sólový nástroj (specifická barva tónu).

Kromě dudáckých kapel začínají do plzeňské oblasti pronikat hudby štrajchové a dechové a získávají si rovněž velkou oblibu. Štrajchová hudba (hudba s převahou smyčcových nástrojů) měla oproti dudáckým kapelám výhodu možnosti doprovázet

² MARKL, Jaroslav. *Česká dudácká hudba*. Praha: Orbis, 1962.

v různých tóninách, protože dudácké muziky byly schopny hrát pouze v tónině Es dur. Záporným důsledkem pronikání štrajchové hudby byl zánik původní polyfonie selských dudáckých kapel a volných rubátových³ písní, které byly přepsány do přesných taktů. Zaveden byl harmonický doprovod kontrabasů, violy a houslí. Součástí lidové hudby byl tanec, který je rovněž jedním z projevů uměleckého sebevyjádření.

1.3. Lidová píseň a její hlavní rysy

Lidová píseň je součástí širšího projevu lidové tvořivosti, lidového folkloru, který v sobě zahrnuje zpěv, tanec a hudbu. Na českém území se vytvořilo, díky odlišnému kulturně-historickému vývoji, mnoho oblastí, které jsou svým folklórem typické a nezaměnitelné. Obecně lze však hudební folklor rozdělit na instrumentální a vokální typ, přičemž oba typy se často prolínaly. Na rozvoj folklóru měla vliv činnost zámeckých kapel a praxe českých kantorů.

Základním charakteristickým prvkem u lidové písně je absence autora. Proto hovoříme o písni anonymní. Předávání lidové písně probíhalo ústně napříč generacemi, od jednoho člověka k druhému. Zpívány byly při venkovských pracích či při společných setkáních v době odpočinku. Důležité také bylo předávání písní z matky na dítě. Lidové písně charakterizovaly povahové rysy autorů a reagovaly na společenské prostředí, ve kterém vznikly. Zpěv probíhal zprvu jednohlasně, později dvojhlasně. Jednotlivé písně odlišuje od lokalit, ve kterých vznikly, různý tónorod, rytmické a harmonické jevy.

1.3.1 Sběr lidových písní na Plzeňsku

Velký význam pro uchování a předávání materiálů v podobě zápisu lidových písní měly systematické práce sběratelů lidových písní. Zároveň však nacházíme velký podíl příležitostných zápisů hudebníků, učitelů a obecně lidí, kteří se o prostředí lidové písně zajímali. Většina originálních rukopisů je uložena v archivech a dosud nebyla nikterak publikována ani zpracována. Přesto je výčet pramenů lidové kultury Plzeňska velmi rozsáhlý.

³ Volný, tempově a výrazově se měnící přednes.

Nejstarší zápisky lidových písní byly pořízeny v rámci tzv. guberniální sbírky, kdy v r. 1819 probíhal sběr lidových písní po celém Rakousko-Uhersku. Sběratelská činnost má tedy dlouholetou tradici. Velká část materiálů, které se týkají lidové kultury obecně, byla shromážděna v souvislosti s uskutečněním Národopisné výstavy v Praze v r. 1895.

Sběr lidových tradic na Plzeňsku navazoval na celonárodní snahy o postihnutí a zaznamenání lidové kultury v nejširším možném měřítku. V okolí města Plzně se takovou činností zabýval JUDr. Jaroslav Škarda, z jehož materiálů čerpal i např. Karel Jaromír Erben, dále pak Hynek Palla a mnozí další učitelé z místních škol.⁴ Mezi nejvýznamnější sběratele patřili:

Jaroslav Bradáč (1876 – 1938)

Hudební skladatel, učitel, na obecné škole a učitel zpěvu na gymnáziu v Plzni. Sestavil největší krajevou sbírku lidových písní (přes tisíc titulů), součástí je rovněž popis tanců a hudebních příležitostí. Řadu písní doplnil klavírním doprovodem a vydal rovněž tiskem. V předmluvě Plzeňských písní uvedl, že „většinou zachytil za průvodu dudů, bez nichž nechtěl žádný výměnkář ani hlesnout“.

Oldřich Blecha (1892 – 1951)

Hudební skladatel, sběratel lidových písní Plzeňska. Svoji sběratelskou činnost započal v roce 1941 a celkem zaznamenal asi 2000 nápěvů s písní. Jeho hlavním přínosem je pečlivá katalogizace a systematické uspořádání sebraného materiálu. Některé písně doplnil o klavírní doprovod nebo je převedl do sborové podoby (např. píseň Já sem ty vovčáky, Pověz mně, má milá - úprava pro smíšený čtyřhlasý sbor).

Bohuslav Vyhlídka (1902 – 1979)

Působil jako učitel na Rokycansku (Osek, Volduchy), sestavil sbírku 740 písní.

⁴ Josef Churáček, Josef Florian, Marie Ulčová ad.

1.3.2. Práce s lidovou písní v současnosti

Sběr a úprava lidových písní není samozřejmě záležitostí pouze historickou. Badatelská činnost v oblasti lidové kultury stále intenzivně probíhá a vznikají moderní úpravy písní. Výše zmíněný fakt, že většina pramenů není dosud zpracována, dává stále nové podněty k dalším studiím.

Zdeněk Bláha, Josef Fiala, Jaroslav Krček, Zdeněk Vejvoda a Miroslav Šimandl⁵ jsou asi čtyři nejvýraznější osobnosti Plzeňska, které se dané problematice intenzivně věnují.

*Zdeněk Bláha⁶ (*1929)*

Rozhlasový redaktor, dudák a sběratel více než 500 písní ze severního Plzeňska.

Kromě mnoha dalších oblastí realizace nalézáme u Zdeňka Bláhy významnou část tvůrčí energie vloženou do činnosti rozhlasového redaktora. Pod jeho vedením vznikla doslova “plzeňská rozhlasová tvůrčí dílna”, která po desetiletí utvářela a profilovala směr vývoje v oblasti lidové písně. Vůdčí osobností tohoto směru byl právě Zdeněk Bláha, redaktor Českého rozhlasu Plzeň.

Zdeněk Bláha stál spolu se Zdeňkem Lukášem u zrodu plzeňského sboru Česká píseň, který měl podle původního záměru propagovat české lidové písně na rozhlasových vlnách. Po odchodu Lukáše z Plzně na počátku 70. let 20. století se Bláha ujal taktovky souboru, u jehož zrodu byl v roce 1954 přítomen. Původně šlo o příležitostné těleso, které sice využívalo nástrojů moderního orchestru, ale také nástrojů lidových. Jeho základní obsazení tvořila skupina smyčců, dva klarinety a flétna. Podle potřeby byl soubor rozšiřován o další nástroje jako hoboj, lesní rohy či harfu. Zde se Bláha uplatňoval jako hráč na dudy a především jako skladatel a aranžér lidových písní. Kromě těchto rozhlasových aktivit vedl a dodnes vede v rodném městě Horní Bříza folklorní soubor Úsměv, který působí v regionu již 52 let.

Zdeněk Bláha kolem sebe soustředil skladatele a upravovatele, kteří vnesli do svých skladeb řemeslnou zručnost, úctu k prosté harmonii a melodice lidové písně. Byli to

⁵ ŠIMANDL, Miroslav (*1953) – Hudebník, skladatel, folklorista, umělecký vedoucí SPaT Jiskra, redaktor Českého rozhlasu Plzeň.

⁶S Plzeňáky za folklorem [cit. 2012-03-25] Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plzen/porady/_porad/3765

například Jan Slimáček⁷, Jan Málek⁸, Jaroslav Krček, Josef Krček⁹, Jiří Teml¹⁰, Zdeněk Lukáš¹¹ a Tomáš Svoboda¹².

Tvůrčí dílna plzeňského rozhlasu objevila řadu lidových zpěváků, kteří měli sice občanské povolání naprosto odlišné, vtiskli však skladbám konkrétní a neopakovatelný ráz. Vlastnili totiž specifický cit pro interpretaci lidové hudby. Jmenovat můžeme například Jaromíra Horáka, Františka Ledinského, Václava Dolejše, Věru Rozsypalovou, Evu Peckovou či Janu Hojdovou.

Josef Fiala (*1964)

Pochází z Plané u Mariánských lázní. Vystudoval na plzeňské konzervatoři obor hra na violu u prof. Jana Motlíka a Akademii múzických umění v Praze u prof. Lubomíra Malého. Spolupracoval s mnoha předními orchestry symfonickými (FOK, SOČR, ČF), divadelními (HDK) i komorními smyčcovými (12 let členem Talichova komorního orchestru, spolupráce se Sukovým komorním orchestrem, Virtuosi Pragenses, ad.). Velkou zálibou je pro něj oblast historie interpretace staré hudby a oblast hudby lidové – hraje a zpívá lidové písně v duu s Martinem Kaplanem. Hraje také se skupinou Camael, kde se kromě zpěvu a hry na violu věnuje amatérsky hře na české dudy. V současné době je profesorem plzeňské konzervatoře (obor viola), aranžér lidových písní pro plzeňské dětské lidové soubory a pro Dětskou lidovou muziku Notičky z Řevnic.

⁷ SLIMÁČEK, Jan (*1939) – Skladatel, varhaník, flétnista, hudební pedagog, režisér a redaktor.

⁸ MÁLEK, Jan (*1938) – Hudební režisér, skladatel, dramaturg elektroakustické laboratoře, vystudoval obor bicí nástroje na Pražské konzervatoři.

⁹ KRČEK, Josef (*1946) – Mladší bratr Jaroslava Krčka (viz další strana) – Klarinetista, skladatel, místopředseda Anthroposofické společnosti ČR, zakladatel soukromé muzikoterapeutické školy *Musica Humana* a vokálně instrumentálního souboru dobových nástrojů *Chairé*.

¹⁰ TEML, Jiří (*1935) – Současný český hudební skladatel, hudební teoretik a rozhlasový producent.

¹¹ LUKÁŠ, Zdeněk (1928-2007) – Český hudební skladatel, sbormistr a zakladatel sboru Česká píseň.

¹² SVOBODA, Tomáš (*1939) – Vystudoval kompozici, hru na klavír a bicí nástroje, stal se učitelem na Portland (Oregon) State University.

Jaroslav Krček¹³ (* 1939)

Český skladatel, dirigent, aranžér a interpret lidových písní a tvůrce hudebních nástrojů. Narodil se 22. dubna 1939 ve Čtyrech Dvorech (dnes České Budějovice). Hraje na několik nástrojů, zpívá a je všeobecně nadaným muzikantem už od mládí. Vyrábí historické hudební nástroje (např. niněru), které nejvíce uplatňuje pro soubory *Musica Bohemica a Chorea Bohemica*, jež založil v roce 1975 a je jejich uměleckým vedoucím. Byl také hudebním režisérem Československého rozhlasu a od roku 1973 se věnuje pouze interpretační a koncertní činnosti. Už během svých studií se zabýval folklorem a úpravami lidových písní, které se výrazně odlišují od jiných skladatelů. Spolupracuje s mnoha dalšími hudebními tělesy a dětskými folklorními soubory.

Zdeněk Vejvoda¹⁴ (*1975)

Působí jako vědecký pracovník oddělení etnomuzikologie v Etnologickém ústavu Akademie věd České republiky Praha a jako učitel lidového tance na pražské konzervatoři. Jeho odbornou specializací je lidová instrumentální hudba v Čechách, strukturální analýza českého písňového typu a využití počítačových databází v etnomuzikologii. Je autorem publikace *Plzeňsko v lidové písni*. Od roku 1980 je členem rokycanských folklorních souborů, kde se uplatnil jako tanečník, zpěvák, dramaturg, autor hudby či choreograf. Od roku 1993 se jako vedoucí dětských a mládežnických souborů *Sluníčko* a *Rokytky* věnuje jevištní stylizaci lidových písní a tanců. Je autorem cyklu výchovných koncertů pro základní školy s etnomuzikologickou tematikou.

1.4 Plzeňské nářečí

Přes intenzivní vývojové změny, které pozorujeme v nářečích v současné době, je patrné základní rozvržení nářečí na českém území velmi konkrétně.

¹³ Viz příloha č. 3

¹⁴ Viz příloha č. 4

V oblasti českého jazyka existují čtyři základní skupiny. Česká skupina se nachází zhruba na celém území Čech a na jihozápadě Moravy. Tato skupina se dělí na čtyři podskupiny, a to středočeskou, jihozápadočeskou, českomoravskou a severovýchodočeskou. Další nářeční skupiny jsou středomoravská, východomoravská a skupina slezská¹⁵.

Jihozápadočeská nářeční podskupina

Jihozápadočeské nářečí na východě přesahuje do jihozápadního cípu Moravy a sousedí s jižním okrajem nářečí středočeských. Objevují se v nich jisté znaky společné celé jihozápadočeské nářeční podskupině, ale zároveň se mezi sebou liší především západní a východní část této oblasti, proto se dále ještě dělí na nářečí západočeská a na nářečí jihočeská.

Charakteristika nářečí v západních Čechách

Samohlásky se v západočeském nářečí neodlišují od ostatních nářečí v Čechách. Nalézáme zde pět samohlásek krátkých a, e, i, o, u a tři dlouhé á, í, ú, které jsou doplněny dvěma dvojhláskami eu a ou. Samohlásky e, o jsou v neutrálním projevu vždy krátké.

V západočeských nářečích se některé samohlásky vyvíjely shodně s vývojem v jihozápadních Čechách. *Jaromír Voráč*¹⁶ v *Západočeské vlastivědě* uvádí změny, které odlišují nářečí jihozápadních Čech od spisovné češtiny:

- Anticipace měkkosti (nejňi, chujť)
- Přehláska a > ě (e), á > ie > í. Užívání této přehlásky kolísalo, až se nakonec ustálilo ve prospěch přehlasovaného tvaru (začel, tříst)
- Změna e > a (čap, fčala, sršán, jahla)
- Zachování staršího í po sykavkách c, z, s (vozík, cícha, síto, cín)

¹⁵ JAROMÍR BĚLIČ. *Nástin české dialektologie*. Praha, 1972.

¹⁶ VORÁČ, Jaromír – Klatovský rodák, dlouholetý kmenový pracovník Ústavu pro jazyk český, napsal dvoudílnou monografii o jihozápadočeském nářečí.

Vývoj *souhlásek* v západočeských nářečích odpovídá ve většině případů jevům obecně českým.

- Velmi typické pro západ Čech je neexistence souhlásky g. Na velkém území západních Čech se místo g vyslovuje h (ňehdo, hdy, hde).
- V cizích slovech se často zaměňuje g za k (brikáda).
- Změna d > r. S touto změnou se ojediněle můžeme setkat v celých jihozápadních Čechách, ovšem stále velmi běžná je na Chodsku (storola, svarba).
- Disimilace a zjednodušení souhláskových skupin šč > chč (chčest'í, chčasnej), a stř > tř (třilet, chtředa).
- Zánik souhlásky v ve spojení -ovi, -avi (Štěpánojce, Horažd'ojce).
- Protetické h před samohláskami (halmara, hovád), a někdy i souhláskami (hňískej)

Lidové nářečí kolem města Plzeň vychází z obecných principů jihozápadočeské nářeční oblasti, získává však řadu specifik a konkrétních výrazů. Protože dosud neexistuje ucelená a oficiálně vydaná publikace, která by mapovala nářeční oblast rozkládající se v bezprostředním okolí města Plzeň a cílem této práce není postihnout všechny jevy týkající se plzeňského nářečí, níže je uveden výčet nejběžnějších slov či slovních spojení a jejich vysvětlení ve spisovné češtině.

Kdepa	Kdepak	Jinda	Jindy
Nechtí	Nechtějí	Kampa	Kam
Tuten	Tenhle	Kdypa	Kdy
Tuto	Tohle	Kterejpa	Který
Tuty	Tyhle	Kudypa	Kudy
Vloni	Loni	Musit	Muset
Tepřív	Teprve	Nikdá	Nikdy
Tulik	Tolik	Suchejší	Sušší
Plouh	Pluh	Tě	Ti
Vošouchy	Bramboráky	Tehdá	Tehdy
Zbuchnout	Spadnout	Tutady	Tady
Nožíky	Nůžky	Bysem	By jsem
Čeho?	Co?	Copa	Copak
Čípa?	Čí?	Chtí	Chtějí
Čiší, táhne	Fouká	Jakpa	Jak

1.5 Lidová řemesla

Lidová řemesla¹⁷ a kultura na Plzeňsku se vyvíjeli dle přírodních podmínek, hospodářských potřeb, postavení lidí a jejich ekonomické možnosti v oblastech tohoto kraje. Mezi nejvýraznější regiony uchováající si prvky lidové kultury v 19. století patřilo také Plzeňsko, krajina převážně zemědělského charakteru, která se snažila malovýrobou samozásobit své obyvatelstvo a život lidí. Domácí výroba, tzn. hospodář či hospodyně, vyráběli pro sebe i na prodej jednoduché výrobky (např. náradí, nádoby, koše, dřevěné výrobky, krajky a výšivky, ad.), které potřebovali pro běžný chod domácnosti a hospodářství. Tato domácí výroba zároveň sloužila i jako doplněk obživy (prodej, výměna, atd.). Do tradiční kultury českého venkova patřila některá řemesla¹⁸, kdy řemeslník byl vždy v oboru vyučen a bylo to pro něj hlavní zaměstnání a způsob

¹⁷ Lidové zvyky, tradice a řemesla. [online]. [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.klic.cz/remesla/index.htm>

¹⁸ Viz příloha č. 5 – č. 16

obživy. Rozvíjela se zde řada řemesel specifických pro tuto oblast, z nichž některá přetrvávají dodnes.

Dřevořezba

Na řadě zemědělských předmětů jako jsou hřídele pluhů a oje vozů, na nábytku a drobných předmětech denní potřeby (lžice, dřeváky, putny, nádoby na pití) se uplatňovalo řezbářství spojené se zdobením jako je vytváření ornamentů. Lidoví řezbáři vyráběli také betlémy, které jsou spjaty s církevní oslavou Vánoc. Zobrazovali v nich své okolí a na výrobu figurek (řemeslníky, rolníky a zvířata) používali techniku plastické řezby.

Keramika a hrnčířství

V období svého rozkvětu byla hrnčířská výroba rozšířena po celém území Čech a Moravy. První hrnčířské i keramické cechy byly zakládány v 15. století. Na venkově byly keramické výrobky nedílnou součástí života každé domácnosti, ať už při stolování, přípravě jídla nebo k ukládání potravin a surovin. Běžné byly i hračky vyrobené z keramiky. Máme několik různých způsobů výroby keramiky–hrnčina, fajáns, kamenina, bělina.

Kovářství

Kovářství bylo velmi úzce spjato též se zemědělstvím a životem na venkově i zpracováním železa. Většina předmětů z rukou kováře byla určena a sloužila hlavně k praktické potřebě života. Tvary výrobků byly jednoduché, zdobení bylo jen v některých případech. Nejčastěji vyráběné předměty byly hřebíky, podkovy, vidlice k peci, kotlíky a hrnce, ráfy kol, železné hřeby bran, kuchyňské potřeby ad.

Umělecké kovářství se uplatňovalo hlavně při výrobě skříní, truhel, klik, kašen, zdobených pantů dveří, mříží oken apod.

Krajkářství

Krajka je prolamovaná látka s jemným vzorem, zhotovovaná původně ručním paličkováním, háčkováním, vyšíváním, pletením nebo síťováním k dekoraci šatů, prádla, ubrusů ad. Krajka na lidovém oděvu provzdušňovala a odlehčovala látku na okrajích. Později pak sloužila jako zdobná součást oděvu. Vyráběla se z přírodních materiálů jako je bavlna, len, konopí, surové hedvábí, zlaté a stříbrné nitky, v režné, bílé nebo barevné kombinaci. Převládající technikou českých a moravských krajek bylo paličkování. Koncem 19. století se začala objevovat pletená a háčkováná krajka jako náhrada krajky paličkované.

Kraslice

Kraslice a jejich zdobení je spojeno převážně s velikonočními svátky a lidovým zvykem, kde vajíčko je symbolem plodnosti, věrnosti, lásky ale také symbolem jara, slunce, tepla, radosti a nového života. Dříve se zdobila plná vejce, která sloužila k obdarování. Zdobení probíhalo několika způsoby. Asi nejznámější byla vosková technika zvaná batika a technika vyškrabávání.

Perníkářství

Pečení perníků má v Čechách celkem dlouhou tradici. Už od 18. století se pekly medové perníky, které se vytlačovaly do dřevěných forem, které byly z hruškového dřeva. Nejznámější a nejoblíbenější tvary perníků byly srdce, koník, panenka, husar. Těsto se dělalo z režné mouky, medu a koření. Nechalo se odležet a pak se stlačelo rukou do forem, vyklopilo a dalo péct do pece. Později se med začal nahrazovat cukrem a techniku výroby perníku nahradilo vykrajování plechovými formami. Perníky se zdobily cukrovou polevou a lepením obrázků.

Pletení z proutí

Pletení z proutí bylo u nás velice rozšířené. Pletlo se z vrbového proutí. Na jemnou práci se proutí loupalo a na hrubší koše se používalo surové neloupané. Koše, které se

vyráběli z vařeného loupaného proutí mají načervenalou barvu a z mízovaného loupaného proutí jsou bílé. Technika pletení je velmi podobná textilní vazbě. Splétají se osnovní pruty s útkovými. Způsobů a technik pletení je spousta. Vyráběly se buď v domácí výrobě nebo v řemeslnických dílnách. Hlavní střediska najdeme ve středních Čechách a na jižní Moravě. K pletení se používaly také jiné materiály, např. se pletlo z orobince (bažinatá rostlina) nebo z lubů.

Sklářství

První zmínky o českém sklářství sahají až do 14. století. Ve 2. polovině 18. století se začalo objevovat sklo lidové. Vyráběly se různé lahvičky hruškovitého a šestibokého tvaru s úzkým hrdlem, které byly malovány emailovými barvami, dále pak malé lahvičky které sloužily na šňupací tabák, skleněné tabulky, na něž se malovaly obrázky. Technika malování obrázku na sklo spočívala v tzv. podmalbě. Pod sklo se položila šablona (rytina nebo malovaný obrázek) kterou autor maloval. Malba se nakonec přelepila tmavým podkladem, přetřela stříbrnou barvou a vložila do dřevěného rámečku. Obrázky zdobily světnice a měly většinou náboženský podtext. Nejstarší střediska výroby byly v Pohoří na Šumavě a v severních Čechách.

Tkalcovství

Tkalcovstvím se zabývali u nás především muži a ženy vykonávaly pomocné práce. Základním materiálem k výrobě lidového textilu byly konopí, len, vlna, výjimečně hedvábí a od 19. století bavlna. Utkané látky, např. plátno, valchované vlněné a polovlněné látky zůstávaly většinou v přírodních barvách. Mezi vzorované textilie patřil kanafas, činovatě s bílou, červenou a černou a valchovaná celovlněná sukna (modrá, červená, zelená a rezavá).

Vizovické pečivo

Na počátku 20. století bylo u nás navázáno na dávnou tradici vánočního dekorativního pečiva, kterému se říká Vizovické pečivo. Těsto se dělá z mouky a vody,

popřípadě lžíce octa, důkladně se propracuje a nechá se odpočinout. Z těsta se pak tvarují různé figurky – miminko, ježek, ptáček, atd., jako oči se používají koukolová semínka.

Vyšívání

Vyšívání se rozvinulo u nás i na Moravě do obrovské bohatosti z hlediska množství vzorů a kompozic. Má několik funkcí, např. praktickou – k potřebě spojit dvě části tkaniny, olemovat kraje, zpevnit, zúžit část oděvu pomocí skladů či vrapů. Další funkce – magická, ochranná a estetická. Některé motivy vyjadřovaly symboly štěstí, ochrany, lásky, plodnosti. Měly také dvojí základ využití. Najít je můžeme na lidových krojích pro ženy a muže, především na plenách, košilích, šátcích, kabátech, zástěrách, sukních, živůtcích, stuhách do vlasů, čepcích, apod. Do další skupiny lze zařadit interiérové a zvykoslovné textilie.

Zpracování slámy

Sláma byla běžným a dostupným materiálem pro všechny obyvatele. K výrobě se používala především sláma žitná, mlácená. Ze svazků se pletly stáčením od středu nádoby, ošatky na chleba, zásobnice na mouku, sůl, peří, včelí úly, slepičí kukaně, ad. Tato technika se vyskytovala téměř na celém území Čech a je velmi zastaralá.

1.6 Zvyky a tradice

České zvyky a tradice¹⁹ pocházejí převážně z křesťanství nebo jsou založeny na pohanské tradici či jsou krajově podmíněné. V současné době se tradice těchto svátků udržují spíše na venkově, kde je komunita lidí menší než ve městech a především v oblastech, kde je náboženství stále aktuální. Vzhledem k anonymitě obyvatelstva ve městech tyto tradice zanikají. Pro zahraniční turisty jsou tyto tradice zpestřením jejich

¹⁹ BESTAJOVSKÝ, Martin. České tradice. [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.ceske-tradice.cz/tradice/jaro>

pobytu u nás v Čechách, zvláště pak pokud jejich návštěva je v období vánoc nebo velikonoc.

Masopust

Masopust²⁰ nebo také karnevalové období je lidový společenský svátek, který trvá tři dny a začíná jím čtyřicetidenní půst končící o Velikonocích. Byl to pro lidi oficiální svátek hodování, při kterém bylo třeba se dosyta najíst před následujícím čtyřicetidenním půstem. V době karnevalového období se na královských dvorech konaly hostiny, ve městech různé tancovačky a na vesnicích vepřové hody. Kdo se těchto oslav nemohl účastnit, byla mu poslána bohatá výslužka, na Moravě zvaná šperky, v Čechách zabíjačka. Obsahem výslužky byla třeba huspenina, jelítka a klobásky, jitrnice, škvarky a ovar. V minulosti toto období trvalo od Tří králů až do Popeleční středy. K přípravě masopustu sloužil tzv. „tučný čtvrtek“. Tučný proto, že se měl člověk před půstem co nejvíce najíst a napít. Maškarní zábava a konečné vyvrcholení toho svátku je v masopustní úterý, tedy den před Popeleční středou. Popeleční středou totiž začíná období, kdy se drží půst před Velikonocemi. V tento den se konají průvody maškar a divadelní představení.

Vynášení moreny

Starodávný pohanský zvyk²¹, kterým se loučíme se zimou a vítáme jaro. Jednalo se o symbolickou ženskou figurínu nazývanou Smrt (Morena), kterou zhotovila svobodná děvčata. Morenu pak vynášely děti nebo mladí lidé, kteří představují naději do budoucna. K sestavení Moreny se používaly suché větve, roští, uschlá tráva, stará sláma a to co už nebylo k potřebě. Figurína²² byla ustrojena do bílého, ozdobena náhrdelníky, skořápky z vajec a prázdných šnečích ulit – představovala smrt, bídu, nemoc a vše co lidem škodí.

²⁰ Viz příloha č. 17

²¹ ONDRÁČKOVÁ, Lenka. Vynášení Moreny. [online]. [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.slovane.cz/view.php?cisloclanku=2008040002>

²² Viz příloha č. 18

Velikonoce a pašijový týden

Také nazýván Svatým týdnem, je období křesťanského liturgického roku. V tomto týdnu si křesťané připomínají poslední týden Ježíšova pozemského života, smrt na kříži a vzkříšení.

Tento týden začíná nedělí, které se říká Květná. Dále následuje Modré (též nazýváno Žluté) pondělí, Šedivé úterý, Škaredá (sazometná, černá) středa - vymetaly se komíny, Zelený čtvrtek – v kostelech zaznívají naposledy zvony „Odlétající do Říma“ a existovala pověra, že při posledním zvonění na Zelený čtvrtek, má člověk cinkat penězi aby se ho držely. Velký pátek – v tento den se nesmí konzumovat maso a s tímto dnem je také spojena víra v magickou sílu země a dějí se zázraky. Podle tradic se prý na krátkou dobu otevírala země aby odhalila ukryté poklady. Tento den je považován za ukřižování Krista. Bílá sobota – je poslední den čtyřicetidenního půstu.

Boží hod velikonoční – velikonoční neděle nebo také Zmrtvýchvstání Páně, je největším svátkem křesťanského církevního roku. Tento den se považuje za zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Peče se tradiční velikonoční beránek.

Velikonoční pondělí zvané též červené pondělí, je oslavou nového života. Chlapci pletou pomlázky z vrbového proutí a chodí šlehat dívky aby byly po celý rok zdravé, veselé a krásné. Dívky chlapcům za odměnu dávají malovaná vajíčka (kraslice).

Sv. Jiří (24.4.)

Podle lidové víry se říkalo, že v tento den se otevírá země. Proto se neměla pít voda ze studně, protože byla prý jedovatá. Tohoto dne ze země vylézali hadi a štíři a v tento svátek údajně také poprvé zazpívá Slavík. Svatý Jiří nám každoročně připomíná památnou pouť na svatou horu Říp.

Pálení čarodejnic = filipojakubská noc, Valpuržina noc nebo Beltine

Je to tradice-lidový zvyk, který se odehrává v noci z 30. dubna na 1. května. Na vyvýšených místech se pálily ohně jako obrana proti čarodejnicím. Svátek se postupem času ujal a dodržuje se dodnes.

1. máj

První květnový den se slaví též jako mezinárodní svátek práce nebo se mu také říká dělnický svátek. Byl zaveden jako vzpomínka na vypuknutí stávkový amerických dělníků v Chicagu, která byla dne 1. května 1886. V České republice se poprvé slavil v roce 1890. Dívky v tento den musí dostat políbení pod rozkvetlou třešní aby neuschly a zůstaly krásné.

Jízda králů

Historie sahá až k roku 1469, kdy byl uherský král Matyáš Korvín poražen svým tchánem – českým králem Jiřím z Poděbrad v bitvě u Bílovců u Uherského Hradiště. V současnosti je tento svátek zachován pouze v jedné obci – slováckém Vlčnově. Chlapci, nazýváni též odvedenci objíždějí na opentlených koních vesnici a zvolávají prastaré verše na oslavu svého krále. Králem²³ je chlapec ve věku 10-12 let, který je oblečen ve starodávném ženském kroji, kterého střeží dva pobočníci s tasenými šavlemi.

Otevírání studánek

Dívky zdobily jezdce a jejich koně ale samotné jízdy se neúčastnily. V době letnic i ony měly svou malou slavnost. Dívčí nevinnost od pradávna byla považována za „očistnou moc“, proto se dívky vydávaly ke studánkám, aby je po zimě vyčistily.

Dožínky

Je to slavnost spojená s radovánkami na oslavu ukončení žní. Čeleď se veselila na účet hospodáře. Děvčata pletly ohromný věnec z klasů obilí všeho druhu. S tímto věncem se pak doprovázel poslední vůz, který směřoval z pole do dvora.

²³ Viz příloha č. 19

Poutě

Cílem poutí byly pobožné návštěvy vzdálenějších posvátných míst, kde se lidé modlili a prosili za vyslyšení. Dříve byly poutě určitým venkovským zvykem, dá se říci i povinností. Poutě²⁴ se konaly každou neděli a lidé nevynechali ani jednu. Nesloužily pouze k putování k nějakému posvátnému místu ale šlo také o uctění památky světce (např. Sv. Anna – Annenská pout', Prokopská pout'). Postupem času, jak plynula doba, se změnila povaha i smysl poutí. Dříve měla spíše náboženský charakter, dnes má pout' převážně smysl zábavy jako například večerní taneční veselice. Nedělní pout' na vsi je ve znamení kolotoče, stánků, střelnice, houpaček ale nechyběly zde i prodavačky kyselých okurek. Na pout' zavítala leckdy i kartářka, planetářka nebo potulný varietní umělec.

Trhy a jarmarky

Už od 12. století se na našem území zvětšovala role trhů. Soustředoval se zde veškerý obchod mezi obyvatelstvem. Počátkem 13. století tak bylo na českém území více než 150 pravidelných trhů. Tento druh obchodu nesloužil jen jako výměna nebo směna zboží ale především jako komunikační místo, kde se člověk dozvěděl veškeré noviny ze své oblasti. Probíhal zde také soud s podvodníky, kterému se říkalo „pranířování“. Obyčejné lidi považovali návštěvu trhů jako sváteční událost.

Podzimní sklizeň – Vinobraní

Je slavnost sklizně vinné révy. V oblastech, kde se pěstovalo víno a byly vinohrady, patřilo vinobraní k největším svátkům v roce, především pokud byla velmi bohatá úroda vína. Tento svátek připadá na podzim, konec září, což je období mezi sklizní na polích a podzimní setbou. V těchto oblastech se z toho stala vinařská tradice, která je spojena většinou s kulturním a hudebním programem ale také samozřejmě s degustací vína a burčáku. U nás v Česku můžeme například uvést Karlštejnské vinobraní, které se konalo už celkem čtrnáctkrát a je spojeno s průvodem, v čele s císařem římským,

²⁴ Viz příloha č. 20

českým králem Karlem IV. a jeho chotí Eliškou Pomořanskou. Průvod se skládá z 250 členů, kteří jsou oblečeni v gotických kostýmech, což návštěvníky rázem přenese do 14. století. Na této každoroční slavnosti kromě ochutnávky vín, burčáku a kulinářských specialit můžeme také vidět dobové stánky s ukázkami řemesel, vystoupení kejklířů a pištců, šermířů ale také výuka historických tanců a večerní ohňové představení. Nalezneme zde velmi bohatý program jak pro děti tak pro dospělé. Tato slavnost probíhá vždy poslední víkend v září po oba dva dny, na hradě i v podhradí.

Svatý Václav (28.9.)

Svatý Václav – český kníže a světec, je považován za patrona české země a symbol české státnosti. Svátek svatého Václava byl mezi lidmi velice oblíbený. Konaly se různé mše, lidové veselice, svatováclavské poutě a posvícení. Byl to zároveň také zlomový den v hospodářství, kdy se vraceli pasáci se stádem ze Salaší zpátky do nížin.

Posvícení

Posvícení byla výroční vzpomínková slavnost, která se slavila v neděli před nebo po svátku světece, kterému byl zasvěcen místní kostel. Byl to oblíbený svátek venkovského lidu, při kterém se slavilo ukončení polních prací. Slavilo se téměř v každé farnosti, pokaždé v jinou dobu ale většinou v období podzimu, kdy už byla úroda sklizena a bylo dostatek čerstvé mouky, vajec, máku do buchet, švestky na povidla a také vykrmená husa na pekáč. Lidé se chodili mezi sebou navštěvovat aby viděli nejen své příbuzné a známé ale také se jim naskýtala možnost odpočinku od práce nebo dostatek jídla. Symbolem posvícení byla vždy vykrmená posvícenská husa, která musela mít hodně sádla. Proto se husa krmila například šiškami zadělávanými s dřevěným uhlím nebo se jí do volete dávala mince aby hodně trávila. Husa se nesměla při zabíjení litovat, prý by se dlouho trápila.

Advent

Advent pochází z latinského „adventus“ což znamená příchod – tedy narození Ježíše Krista. Jedná se o období čtyř neděl před vánočními svátky. Doba adventní byla spojena především s přípravami na vánoce ale také byla časem půstu (místo jídla a pití se měli lidé věnovat zbožnému rozjímání). Zakazovaly se všechny zábavy, tance a zpěvy. Adventní neděle měly také své lidové označení (železná, bronzová, stříbrná a zlatá).

Svatý Mikuláš (5.12.)

Biskup Mikuláš se narodil kolem roku 250 ve městě Pataře v rodině zbožných a bohatých křesťanů. Mezi lidmi byl velmi oblíbený, byl velice šedřrý a byl to zachránce nespravedlivě obviněných. Je uctíván jako patron dětí, studentů, námořníku, lékárníků, právníků, rybářů, obchodníků a vězňů. Den před tímto svátkem ve večerních hodinách sestupuje z nebe sv. Mikuláš společně s Andělem na zem, kde se k nim připojuje ještě čert. Obcházejí společně děti, hodné chválí zlobivé kárají a nabádají je k lepšímu chování. Mikuláš děti zkoušel z modliteb (dnes děti říkají básničky, písničky a říkanky) a nabádal je k poslušnosti a úctě k rodičům. Pak přišla na řadu dlouho očekávaná nadílka (v podobě sladkostí a ovoce, zlobivé děti dostaly brambory a uhlí) o kterou se postaral anděl s Mikulášem.

Vánoce

V křesťanské tradici jsou vánoce spojeny s oslavou narození Ježíše Krista. Jsou to svátky klidu a míru, kdy čas trávíme většinou v rodinném kruhu se svými nejbližšími. Vánoce se slaví 24., 25. a 26. prosince ale předchází jim čtyřtýdenní období nazývané advent. Pro nás je tento svátek asi nejdůležitějším z celého roku. Spolu s nimi se pojí několik tradic a zvyklostí. Asi nejrozšířenější zvykem je vánoční stromeček, který se zdobí vánočními ozdobami a pod něj se kladou dárky. K nám se dostal z Německa a poprvé se vánoční stromeček objevil v roce 1812, kdy tehdejší ředitel Stavovského divadla (J. K. Liebich) ho připravil pro své přátele na svém libeňském zámečku. Mezi další tradice patří celodenní půst (kdo ho dodrží, uvidí večer zlaté prasátko), lití olova (věštění budoucnosti), házení stře vicem (dopadne-li stře vic špičkou k domovu, dívka se

do roka vdá), stavění jesliček nebo betlému a vánoční koledy, které značně ovlivňují charakter Vánoc a atmosféra je pak zvláště bohatá.

24. prosince bývá tradicí, že celá rodina zasedne u štědrovečerní večeře. Sváteční tradiční pokrm se skládá z rybí polévky, smaženého kapra a bramborového salátu. Dodržovaly se i jisté zvyklosti: prostíralo se o talíř více pro případ kdyby někdo přišel, pod talíř se dávala mince nebo šupina z kapra, vstávat od stolu mohla pouze hospodyně. Po štědrovečerní večeři následuje rozbalování dárků, které dětem v českých zemích přináší Ježíšek. Večer končí půlnoční mší, kde se zpívají koledy a začíná tím církevní oslava narození Krista.

25. prosince = 1. svátek vánoční – Boží hod

26. prosince = 2. svátek vánoční – svatý Štěpán

V tento svátek chodili koledovat koledníci s přáním zdraví, úspěchu v hospodaření a všeho dobrého. Oplátkou jim bylo pozvání k posezení v domě, ovoce nebo drobná mince.

Silvestr a Nový rok

Poslední prosincový den je svátkem na památku papeže Silvestra I. Nový rok je svátek začátku nového roku, který připadá na 1. ledna. V noci z 31. prosince na 1. ledna se tak všichni loučí s minulým rokem a zároveň se oslavuje rok nový. V tento první lednový den by se neměla vařit drůbež aby nám neuletělo štěstí ale naopak čočka nebo hrách, která nám měla zajistit rozmnožení peněz. První leden je také státním svátkem - Dnem obnovy samostatného českého svátku.

1.7 Lidové kroje

Národní kroje na Plzeňsku i jinde v Čechách jsou pozůstatky všennárodního českého kroje a jednotlivé části vznikly již v 16. století.

Plzeňský kroj byl nošen zhruba ve třiceti obcích bývalého plzeňského panství. Velký vliv na podobu kroje měla i příslušnost k určitému území. Třicetiletá válka způsobila, že kroj zůstal tradičním oblečením už jen na venkově a ve městě se nosil jen velice zřídka. Dnešní velká rozmanitost a pestrost lidových krojů a výšivek má sice svůj původ i

v době starší, ale převážně je výtvořem 18. a 19. století. Je třeba zdůraznit, že starý základ kroje se nezměnil, šlo pouze o způsob úpravy a výzdoby kroje jako celku.

Na Plzeňsku tak rozeznáváme kraj plzeňský, kolem Plzně pak plasský, radnicko-rokycanský, hradišťský, chotěšovský, touškovský a bezdružický. Nejstarší jednotlivé součásti, jako je materiál a barvy se vyskytují v knihách Archivu města Plzně²⁵. V dnešní době můžeme o lidových krajích hovořit pouze v minulém čase, neboť se postupně začaly vytrácet a zanikat už v polovině 20. století. V současnosti se s nimi neseťkáme už ani na vesnicích. Občas je můžeme vidět na členech folklórních souborů, baráčnických organizací a spolků, které se snaží původní českou lidovou kulturu dochovat a předávat dalším generacím.

1.7.1 Plzeňský lidový kraj²⁶

Ženský plzeňský kraj²⁷, ačkoliv je zdánlivě výtvořem velmi mladým, má svoji velkou minulost. Historii jednotlivých částí můžeme sledovat až do 15. století. Blízkost bohatšího města způsobila, že plzeňský kraj zaujímá významné postavení mezi českými lidovými krají. Vývojem se vyskytly krajové rozdíly, změnil se tvar a výzdoba, ale základní princip zůstal dodnes ve své podstatě stejný. Začátkem 19. století až do jeho poloviny dosáhnul kraj své podoby, která je dodnes zachována ve svém původním vzhledu pouze s malými obměnami. Selský lid si tak v podstatě vytvořil svůj autentický kraj se specifickými znaky, který jej odlišuje od ostatních českých krajů. Vyznačuje se ne příliš výraznými barvami, větším množstvím sukní, bohatými bílými výšivkami, širokými křídly na čepcích a bohatě vyšívanými pleny.

Největší rozvoj plzeňského kroje spadá na počátek 19. století. Jeho znakem byly bohaté široké zvonové sukně, které byly směřovány hlavně do zadní partie, kde byla látka nejvíce nabrána. Z počátku byly sukně kratší, po roce 1830 se jejich délka prodlužovala. Množství spodniček ovlivňovala tehdejší móda krinolín. Počet sukní se

²⁵ Zpracováním a zkoumáním se zabývala PhDr. Marie Ulčová, první graduovaná etnografka v Západočeském kraji.

²⁶ Viz příloha č. 21

²⁷ Plzeňský kraj. [online]. [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.baracnici.qsh.cz/default.aspx?pg=efa16c9e-c2a7-43f8-a33e-7147f82ff8e4>

pohyboval také podle majetkových poměrů a postavení dívky v tehdejší společnosti. Mnohdy tak počet spodniček mohl být kolem dvaceti kusů.

Ženský kroj, nazýván též sváteční dívčí kroj, se skládal z bílé nabírané košilky s krátkými rukávy, která byla zdobena červenými mašlemi, na kterou si ženy oblékaly šněrovačku (lajblíček) s kosticemi, na které byly v zadní části upevněny vycpané polštářky, nazývané též „honzíky“. Jejich úkolem bylo držet u svátečního kroje až dvacetpět škrobených plátěných sukni, sukňe ze „šerky“ (což byla vlna a len, později pak bavlna) a zástěra zvaná fěrtoch, která byla zprvu proužkovaná z hedvábí ve žluto-zeleno-modro-červené „bavorákovině“. Mezi zástěrami byla nejoblíbenější červená bavlněná zástěra s uzoučkými pestrými proužky, které se na Plzeňsku říkalo „baborák“. Později celkem nákladný „baborák“ byl nahrazen brokátovými, hedvábnými nebo atlasovými zástěrami (fěrtochy) s vyšívanými květovanými vzory. Druhou polovinu 19. století nahradily hedvábné zástěry z měkkého hedvábí s malými, později velkými květy. Bílé zástěry byly nošeny zřídka, neboť bílá barva byla považována za jednoduchou a smuteční, proto býval kroj velice pestrý a zdobený. Na dolní konce bílé plátěné zástěry se našivaly „kalunky“, což byly vyšívané ozdobné stužky, kterými se lemovali okraje zástěr, halenek atd.. K hedvábným zástěrám se braly pentle v barvě kroje. Na krk si uvazovaly barevné hedvábné šátky s vyvazovanými třásněmi. Dívky nosily menší, vdané ženy pak větší. Šátek byl dar od manžela nebo milého a mladé dívky ho dostávaly jako odměnu za práci. Největší ozdobou byl malý škrobený čepce doplněný širokou složenou „holubičkou“, který byl na konci bohatě vyšívaný. Podle čepce se také poznalo, zda je dívka vdaná nebo ne. Čepce (holubička) vdané ženy měl zalomená křídla, která byla na něm připevněná s dýnkem, což bylo vystužení čepce v jedné jeho části. Svobodná dívka nosila čepceček „půlkový“, který byl sešitý ze dvou dílů, v zadní části opět s holubičkou a z pod něho vyhlížejícím copem, který byl propletený červenou stuhou. Součástí kroje byly také červené punčochy s podvazky a černé vykrajované nízké střevíce, kde na nártu byla zelená pentlička. V zimě byly dívky vybaveny bílým kabátkem, který měl límec a byl lemován stříbrnou králičinou, která byla zdobena modrou jemnou výšivkou. Na práci v hospodářství se používaly starší kusy oděvů, ženy a dívky měly pouze čtyři spodničky a čepceček bez holubičky.

U ženského kroje zůstaly široké sukňe až do začátku nového století, zástěry nosily hedvábné v jemných pastelových barvách, košilky pod jupkami dostaly úzké rukávy,

bílé škrobené čepce s holubičkami byly vyměněny za atlasové šátky uvázané pod bradou.

V současné době švadleny, které se specializují na šití lidových krojů, stále zachovávají tradiční ruční šití a vyšívání ale zároveň mají k dispozici průmyslový šicí stroj, stroj k začišťování, stroj na děrování dírek na knoflíky a průmyslovou žehličku žehlící na principu páry což jim usnadňuje velice náročnou práci. K výrobě používají tradiční materiály – brokát, plátno, žalín, sukno, kanafas, dále různé stuhy, portičky a prýmky. Potýkají se také s problémy týkající se dostupnosti potřebných látek k šití kroje. V regionu k sehnání nejsou a pokud ano, tak ve špatné kvalitě za cenu prvotřídní jakosti. Proto se obrací na výrobce a dodavatele z Moravy, kde tradice a nošení krojů je stále ještě u starší generace velice populární.

Mužský plzeňský kroj je střídmy a vyznačoval se bílou halenou starého střihu, žlutými jelenicovými kalhoty zvané též koženky, jejichž přední díl a okolí kapes bylo zdobeno bohatými ornamenty. Svrchní kusy byly šity z dobrého modrého sukna, na krajích červeně lemovaného. Boty se nosily vysoké až po kolena a tvrdé. Přes košili oblékali tmavomodrou soukennou vestu a kazajku červeně olemovanou, na předním díle pošitou plochými mosaznými knoflíky, které se však všechny nezapínaly, takže některé zeleně obšité dírky byly slepé. Součástí kroje byla čepice s červeným nebo zeleným dýnkem, obšitá vydrží kožešinou. Tento kroj nosili svobodní mládenci. Při svatbě si muž přes vestu oblékl dlouhý šosatý kabát, zdobený podobnou výšivkou jako na kazajce.

Na Plzeňsku odedávna byla velmi úrodná půda. Sedláci zde byli bohatí a na důkaz toho při slavnostních příležitostech, jako byla svatba atd., nosili leckdy dva dlouhé kabáty na sobě i v případě, že se svatební obřad konal v letním období. Ke kroji všichni muži nosili bílé pletené punčochy a černé měkké vysoké holiny pod kolena zvané shrnovačky nebo masivní kožené střevíce. Ozdobou kroje byl vsunutý tištěný kapesníček. V polovině 19. století muži přestali nosit tradiční lidový kroj a své oblečení přizpůsobili městské módě. Kroj se tak stal pouze oblečením při slavnostních příležitostech.

1.7.2 Chodský lidový kroj

Chodsko je jediná oblast v Čechách, kde se doposud udržel lidový oděv. Pro Chodsko je to typický sváteční kroj²⁸ pocházející z 60. a 70. let 19. století. Zaznamenal pouze malé obměny a tím se zachovává jeho originalita. Používá se pouze při výjimečných a slavnostních příležitostech a je soustředěn na oblasti Domažlicka a Postřekova.

Chodsko, spolu s jižní Moravou, je v Čechách význačné svou doposud bohatou lidovou tradicí a dosud živou národopisnou oblastí. Zde se zachoval velmi pestrý lidový kroj a bohatý folklor, který je ovlivněn folklorem bavorským.

Dnešní poslední etapa chodského *ženského kroje* má tyto podoby: pro všední den děvčata nosí flámišku²⁹, ve velký svátek nádherný barevně vyšíváný šátek na hlavu a jasně červenou vrapovanou sukni. Starším prvkem ženského odívání tohoto regionu byla hrubě tkaná „voblečka“, která zastupovala spodní prádlo a nosila se i při domácích pracích. Na začátku 19. století měl ženský kroj ještě prvky renesanční módy, především na tmavých plátěných a polovlněných sukniích zvaných „bulky“, které se oblékaly přes „voblečku“. Na tyto sukne se nosily úzké tmavomodré zástěry s bíle vyšívaným okrajem v dolní části. Na hlavu patřil čepec, který se vázal přes polokulatou podložkou, z venku převázaný plínkou. Přes halenku patřil nízký vyšíváný živůtek s poduškou pod šněrováním.

Zatímco muži, kteří přestali nosit součásti původního kroje už po polovině 19. století, mezi ženami přetrvalo několik starých oděvních prvků až do poloviny 20. století. Z původního pánského kroje se zachovala pouze košile, která sloužila jako součást obleku na svatbu, s nádhernou výšivkou na náprsnice. Tato košile bývala darem od nevěsty. Na počátku 19. století byla u mužského kroje vesta zvaná „křížovák“ pozůstatkem zavinovacího oděvu.

²⁸ Viz příloha č. 22

²⁹ Flámiška – jupka „od těla“ z lehčí látky. Dnes je toto pojmenování pro halenku, která je součástí kroje.

1.7.3 Jihočeský lidový kroj

Prácheňský kraj pokrýval velkou část jižních Čech. Hlavními středisky byla starobylá města Písek, Strakonice, Volary a Milevsko. Z hlediska kroje³⁰ není oblast jednotná ani příliš výrazná.

Ženský prácheňský kroj měl velmi klidný vzhled, který vynikal bíle vyšívaným rostlinným ornamentem, s květy vyplněnými šitými jemnými pavučinkami. K svátečnímu kroji nosily ženy bíle vyšívané sukně, které sahaly přes půl lýtek, byly široké a v pase nabrané v husté řasy. K bílé sukni patřila hedvábná zástěra a k barevným sukňím byly nošeny bílé zástěry. Kolem krku měly ženy bíle vyšívané okruží. Na ramena si kladly na koso složený hedvábný šátek s cípy zastrčenými za šněrovačku. Vlasy měly rozdělené pěšinkou a sčesané hluboce k uším. Přes čelo nosily úzkou černou sametku. Na hlavu si ženy vázaly šátek na babku.

Muži nosili kožené kalhoty, jimž říkali „brslenky“. Obouvali vlněné punčochy a vysoké boty. Sváteční košile měly dlouhé a široké rukávy k zápěstí, límeček u krku a manžety vyšité černou bavlnkou, u ramen byly rukávy nabrané. Pod límeček se vázal hedvábný šátek. Muži nikdy nenosili u krku stuhy. Kazajka byla krátká, jen do pasu, vpředu a u krku lemovaná červenou „paspulkou“. Vpředu měla dvě řady lesklých knoflíčků. Po svatbě nosil muž dlouhý kabát se dvěma šosy, které se při chůzi rozevíraly. Na hlavě nosili klobouk či vydrovku nebo kulatou čepici s beránkem. Starší muži mívali v zimě krátké kožichy z vydělané ovčí kůže s okraji zdobenými černým beránkem. Švy zdobila barevná nit – někteří měli na zádech vyšitý květ, obvykle tulipán. Ke kožichu nosili beranici.

³⁰ Viz příloha č. 23

2 Historie dětských folklorních muzik

Tradiční lidová hudba je projevem folkloru až druhé poloviny 20. století. V této době se začal vytvářet hudební folklor dospělých. Podle vzoru souborů dospělých vznikaly dětské folklorní kapely. Je nutno připomenout, že se jedná o mimoškolní zájmovou činnost. Školní soubory vznikaly již dříve pod vedením zkušených vesnických a maloměstských kantorů. V počátcích se tyto soubory pod jejich vedením zúčastňovaly tzv. holdovacích slavností, což bylo jejich jedinou prezentací a možností, jak a kde se představit širšímu publiku. V počátcích měl přímý vliv na tradici v Čechách např. region na Domažlicku i v některých regionech jižních Čech, v tzv. národopisně živějších regionech. Nadanější dětští muzikanti se zapojovali do místních kapel a teprve později, v dospělosti někteří z nich zakládali nové muzikantské soubory. V Čechách dětské folklorní kapely vznikali již ke konci 50. let. Bezvýhradně vznikaly aktivitou dospělých, nejčastěji učitelů, kteří garantovali kvalitu a zaměření kapely. Motivy vzniku dětských kapel jsou pragmaticky založeny na reprezentaci školy nebo obce. Roli zde hrajou také pedagogické motivy, vzhledem k rozvoji hudebnosti a hráčské techniky. V neposlední řadě v tom hrál roli lokální patriotismus a předávání rodinné a místní tradice. Poměrně velký nárůst hudebního folkloru v této době zaznamenaly vztahy škol a obcí a v neposlední řadě i spolků. Lidová hudba se však v této době nevyhnula protěžování či zatracování. Z hlediska tehdejšího totalitního režimu byla tato oblast lidových písní a tanců tzv. ideově nezávadná a mnohdy byla zneužívána i k propagandě. Vzhledem k této situaci učitelé hudebních škol považovali za nedůstojné se tímto zabývat. Často byly argumenty o nevkusnosti a devastaci hudby. Až později v 80. letech a počátkem 90. let dochází na českých základních uměleckých školách k oživení tohoto druhu hudební kultury. Postupně do hudebních škol a na místa pedagogů se zapojují muzikanti s profesní zkušeností v již zavedených folklorních souborech a kapelách. Také vliv moderní pedagogiky v různých úpravách písní je chápán jako vhodný a přirozený způsob v rozvoji muzikálnosti dětí. Velký vliv na vznik dětských souborů na základních uměleckých školách má společenská poptávka, neboť tradiční hudba je společností příznivě přijímána. Obsazení nástrojů v dětských lidových muzikách většinou vychází z tradice v dané oblasti, které se přizpůsobuje. Např. na Chodsku se

jedná o harmonický doprovod – „kontry“ tzv. příznávka tvořena houslemi jako melodickým nástrojem a zvukově vyrovnané dechovou sekcí. Na Plzeňsku jsou to většinou smyčcové nástroje (housle, kontrabas) ve výjimečných případech pak viola a violoncello. Protože tradiční tóniny dudáckých kapel (Es dur, As dur) jsou pro začínající houslisty zvláště obtížné, jsou v kapelách často užívány i dřevěné dechové nástroje, především klarinety doplňované zobcovými flétnami. Souvislost je s využitím smyčcových tónin (D dur, G dur, C dur) stylizovaně upravované v lidových písních. Stále častěji jsou zařazovány dudy a různé idiofony (vozembouch, fanfrnoch, orffovy nástroje) což bývá zvláštností pro prezentaci kapely.

Výuka hry na lidové nástroje, zejména především hra na dudy je jednou z podmínek dětských kapel a to na Chodsku, Plzeňsku i v celých jihozápadních Čechách, ale i v některých základních uměleckých školách v Praze, v Říčanech, Karlových Varech i v Mariánských lázních. Nedostatek instruktivní přednesové literatury a didaktiky hudební improvizace je velkým problémem při formování dovedností dudáka.

Dětské kapely nebývají repertoárově a regionálně vymezeny. Často je u těchto kapel sestaven program z písní širšího regionu, bez ohledu na původ souboru. Výjimkou jsou pouze domažlické kapely zaměřené výhradně na oblast Chodska.

Úpravy lidových písní jsou rozličné s výjimkou svázaných tóninových omezení dud. Existuje styl hry, který se stal vzorem dudáckým muzikám a změnil způsob hry kapel v oblasti západních a jižních Čech.

Dochází k úpravám lidových písní a instrumentálních skladeb, kde se opakují stejná jména autorů. V poslední době je velký autorský podíl samotných učitelů a vedoucích dětských lidových muzik. Jsou však rozdíly, které souvisí se zkušeností vedoucích a učitelů a částečně s možností muzikantů. Je to však hodnoceno jako přirozený vývoj tohoto oboru.

Vcelku je uplatnění dětských folklorních kapel široké. Doprovázejí taneční soubory ale vystupují také samostatně. Zúčastňují se řady folklorních festivalů, kde již mají pevné místo. Příležitost pro prezentaci dětských uměleckých aktivit je shledáváno mnoha pořadatelů jako dobrá investice do budoucnosti v tomto hudebním žánru. V mnoha případech jsou to různé druhy slavností, kde dětské muziky reprezentují obec i republiku v cizině. Dětské folklorní muziky nejsou využívány jako komerční soubory a

pokud k tomu dochází, je to spíše výjimka. Případné příjmy slouží výhradně k financování provozu souboru.

2.1 Dětský folklorní soubor Jiskřička

V roce 1982 byl založen Dětský folklorní soubor Jiskřička³¹ jako zdroj tanečníků pro dospělý soubor Jiskra. Teprve v roce 1986 vznikla při již zavedeném tanečním souboru Jiskřička, stejnojmenná dětská lidová muzika pod vedením Lenky Kolářové, Jiřího a Jany Bískových, která tanečnice doprovází. Autory hudebních úprav byli od počátku muzikanti z okruhu dospělých souborů Jiskra a Škoda Miroslav Šimandl a Josef Fiala. Postupem času se v kapele vystřídalo nemálo dětských generací a stala se nepostradatelnou muzikantskou základnou dospělého souboru. Charakteristika zvuku kapely spočívá především v melodické a harmonické funkci zdvojených smyčců spolu s klarinetou a dudami. Soubor zpracovává převážně dětský folklor ze západních a jihozápadních Čech – především z Plzeňska, Chodska a Žinkovska. V přípravce a dvou tanečních složkách dnes pracují děti ve věku 5 – 16 let. Soubor³² se mnohokrát účastnil folklorních slavností a festivalů u nás i v zahraničí. Současnou vedoucí muziky je Jana Bísková a vedoucí tanečních složek jsou Jitka Šedivcová, Lenka Bajerová a Martin Mencl.

2.2 Dětský folklorní soubor Meteláček³³

Soubor byl založen roku 1982 houslovou pedagožkou paní Hanou Metelkovou, bývalou členkou kapely Úsměv Zdeňka Bláhy. Dětská lidová muzika byla založena při hudební škole ve Chválenické ulici v Plzni a později přijala název po své zakladatelce

³¹ Jiskřička. [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.folklornisdruzeni.cz/jiskricka>

³² Viz příloha č. 24

³³ Meteláček. [online]. [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://metelacek.mypage.cz/>

Haně Metelkové. O vedení souboru se postupně postarali a vystřídali učitelé Hana Metelková (1982 – září 1982), Jan Pichlík (1982 – 1985), Lenka Šantorová (1985 – 1987), Edita Koukolíková (1987 – dosud) a Alexandra Pelcová (1990 – dosud). Soubor hraje písničky převážně z jihozápadních Čech a Chodska v úpravách Zdeňka Bláhy, Jaroslava Krčka, Karla Koukolíka a dalších. Dneska hraje v několika věkových seskupeních v obsazení housle, viola, kontrabas, dudy a klarinety. V roce 1993 přibylo k muzice také taneční oddělení, kde pracují děti ve věku od 5 do 15 let. Muzika často vystupuje a účastní se kulturních akcí v Plzni, pořádá vlastní koncerty, zúčastňuje se folklorních festivalů, soutěží a folklorních přehlídek u nás (Klatovy, Český Krumlov, CIOFF Plzeň) i v zahraničí (např. festival tance v německém Kranichfeldu). Soubor dostal i řadu ocenění. Zvítězil na národní soutěži v letech 1985, 2000, 2003 a 2006. Úspěšně se reprezentoval také v Litvě, Maďarsku, Francii, Slovinsku, Švédsku nebo již zmiňovaném Německu a je stálým hostem Mezinárodního folklorního festivalu v Plzni. Soubor³⁴ vystupuje pouze v chodských krojích

2.3 Dětský folklorní soubor Úslaváček

Dětský folklorní soubor Úslaváček³⁵ byl založen v listopadu roku 1991 při základní umělecké škole ve Starém Plzenci dlouholetou členkou folklorního souboru Úsměv, zakládající členkou dětského souboru Meteláček a také Úsměváček, Kateřinou Čmolíkovou.

Původně fungoval pouze jako hudební složka a od roku 1993 přibírá i složku taneční opět jen pod vedením Kateřiny Čmolíkové, v současnosti provdané Palátové.

První pokusy o napodobení nástrojového složení chodské muziky nebyly jednoduché. Místo kontrabasu zastupoval akordeon, klarinety pak zobcové flétny a to z toho důvodu, že členy muziky byli výhradně žáci ZUŠ a tam se tyto dva nástroje původně nevyučovaly. Nyní už jsou kontrabas a od roku 2004 i klarinety součástí muziky. První písničkou, jenž byla pro soubor aranžována, pochází od Martina Šandery. Dnes se hrají

³⁴ Viz příloha č. 25

³⁵ Lidový soubor Úslaváček. [online]. [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.zusstaryplzenec.cz/?cont=uslavacek>

téměř výhradně písničky i tance vlastní, respektive v úpravách Kateřiny Palátové a od roku 2003 také úpravy Karla Paláta. Nejčastěji bývají zpracovávány písně z Plzeňska a celého regionu, ale je snaha i o úpravy chodských písní a tanců např. Chodské pásmo. V současnosti je připravováno taneční pásmo z prostředí jižních Čech.

Kroje, ve kterých soubor vystupuje nejsou originální chodské kroje, ale obyčejné, podomácku šité sukýnky s květinovými vzory a bílé blůzy zdobené mašlemi. V současnosti jsou šité podle vzoru chodského pracovního kroje.

Kroj dívčí: Šatovka zvaná kanduš, bílá blůza s krátkým rukávem, většinou květovaná zástěrka, šátek bílo-červené barvy, červené punčochy

Kroj chlapecký: Žluté kalhoty pod kolena, bílé podkolenky, bílá blůza s dlouhým rukávem, modrá vesta

Odborný dohled nad tanečníky má a tvůrkyní choreografií je Evženie Kabátová. Tvoří aranžmá celých pásem ale i jednotlivých tanců.

Soubor měl možnost natočit první a zatím jediné oficiální CD s názvem Ztratila jsem pantoflíček, jenž vzniklo v roce 2003 v sálku ZUŠ Starý Plzenec.

V dnešní době má soubor³⁶ okolo 45 členů, z toho hudební složka čítá 25 členů od 6 do 20 let a taneční složka sdružuje kolem 20 dětí od 4 do 16 let.

Pravidelná vystoupení, nejčastěji na místních akcích jako Staročeské máje, Radyňský hodokvas nebo tradičních vánočních vystoupeních, jsou samozřejmostí. Pod vedením Kateřiny Palátové soubor pořádal i vlastní festivaly např. Letní Tymákovský festival dětských lidových folklorů nebo Kdo probudí Radouše.

Všichni současní členové muziky hrající na housle patří k žákům Kateřiny Palátové.

2.4 Dětský folklorní soubor Mladinka

Dětský folklorní soubor³⁷ vznikl roku 1986 na základě veřejného konkurzu, který se konal 10. února v sále Měšťanské Besedy v Plzni. Soubor vznikl pod názvem

³⁶ Viz příloha č. 26

Škodováček jako pokračovatel nové a mladé generace dospělého souboru *Škoda Plzeň*, který vznikl na jaře roku 1954 v tehdejších závodech V. I. Lenina pod vedením *Josefa Nehonského*³⁸.

Mezi první vedoucí dětského souboru *Škodováček* patřili dlouholetí výborní tanečníci *Táňa a Jiří Urbanovi*, dále *Vladěna Šnajdrová, Marcela Vršecká a Evžena Kabátová*. Už od počátku působení souboru jim pomáhal *Miloš Vršecký*³⁹. Vznikly dvě skupiny tanečníků ve věku od osmi do dvanácti let. V listopadu roku 1986 se uskutečnilo první vystoupení souboru na premiérovém pořadu Souborů písní a Tanců, kde také vystoupil soubor *Škoda s Hradišťanem*. Sklidili zde veliký úspěch a to s prvním dětským pásmem *Chodský obrázek*. Soubor měl už od začátku dobrou úroveň a to se potvrdilo o rok později, když soubor získal první místo v městském i krajském kole folklorní soutěže. Po několika měsících byla také založena dětská muzika, která pracovala od roku 1988. Prvním vedoucím se stal *Martin Kaplan*⁴⁰, kterého později v krátkém časovém horizontu vystřídali *Josef Fiala*⁴¹, *Jiří Štrunc*⁴² a *Zdeněk Kopecný*⁴³. Později se vedení muziky ujímá *Jaroslava Krčková-Smolová*⁴⁴, která vede hudební složku i v současnosti. Soubor v následujících letech sklízel nemalé úspěchy mezi které patří např. první místo v soutěžích a přehlídkách ve Strážnici nebo v Kroměříži a to s nejúspěšnějším pásmem všech generací souboru *Zahrajte mě, muzikanti s hudbou V. Švíka*⁴⁵.

V roce 1991 se spojuje Škodováček se Souborem Písní a Tanců Škoda, získávají prostory v 10. Základní škole v Plzni a o rok později v Základní škole Martina Luthera.

³⁷ JANEČKOVÁ, Ludmila. *Současný přínos a význam Plzeňského lidového souboru Mladina*. Plzeň, 2010. Diplomová. Západočeská univerzita v Plzni.; Vedoucí práce; Doc.PaedDr. Zdeněk Vimr.

³⁸ NEHONSKÝ, Josef (nar. 1930) - tanečník, choreograf a sólista operety Divadla J. K. Tyla v Plzni.

³⁹ VRŠECKÝ, Miloš - choreograf, dlouholetý tanečník, vedoucí taneční skupiny SPaT 1973 – 1999. Řídící učitel Základní školy Martina Luthera v Plzni.

⁴⁰ KAPLAN, Martin - houslista, první vedoucí dětské muziky, člen orchestru Divadla J. K. Tyla v Plzni.

⁴¹ FIALA, Josef - violista, profesor na Plzeňské Konzervatoři

⁴² ŠTRUNC, Jiří - dirigent Divadla J. K. Tyla v Plzni

⁴³ KOPECKÝ, Zdeněk - kontrabasista, vedoucí muziky SPaT 1989 – 1994. Člen orchestru J. K. Tyla v Plzni.

⁴⁴ KRČKOVÁ-SMOLOVÁ, Jaroslava - violistka, členka orchestru Divadla J. K. Tyla v Plzni.

⁴⁵ ŠVÍK, Václav - zpěvák, dudák, vedoucí muziky SPaT 1969 – 1981.

Starší členové přešli do dospělého souboru a vzniká tak druhá generace hudební a taneční složky. Muzika starších pokračuje v práci s J. Krčkovou-Smolovou a nejmladších muzikantů se ujal *Milan Smola*⁴⁶.

Škodováček se v dalších letech účastní několikrát Národní přehlídky v Kroměříži, uspořádal koncerty se známými soubory jako je například *Jiskřička* z Plzně ale také se podílel na koncertech dospělých. Rok 1994 je rokem velkých změn, mění se název souboru Škodováček na MLADINKA a soubor Škoda Plzeň, resp. MLADINA slaví 40 let od svého vzniku. Premiéru mají nově nastudovaná pásma, např. *Na jarmarku, Pašeráci, Na sedláka* nebo *Řehořská koleda*. V roce 1996 Mladinka slaví již 10 let trvání souboru. Druhá generace tanečníků přechází do dospělých a vzniká tak třetí parta. V tomto roce se uskutečnil též nejúspěšnější zájezd této generace a to výjezd do Turecka.

Součinnost ve vedení taneční složky započali *Martin Šefl, Linda Bursová a Lenka Lochnerová*. O vedení dětské muziky se postarali manželé *Milan a Jaroslava Smolovi*. Roku 1998 dětský folklorní soubor Mladinka uskutečňuje první zájezd do USA. V témže roce vydává Mladinka svůj první propagační leták. V roce 1999 se soubor účastnil Národní přehlídky Jihlava '99. O rok později soubor navštívuje Španělsko, kde byl jako host mezinárodního folklorního festivalu v Rondě. Zároveň ve stejném roce, v září roku 2000, vzniká dětský folklorní soubor *Mladinečka*, která začala připravovat nejmenší a nemladší tanečníky a tanečnice. O vedení nejmenších členů se postarali *L. Lochnerová, M. Šefl a L. Bursová*. Malé muziky se ujala *Jaroslava Krčková-Smolová*.

Na podzim roku 2001 vzniká první CD s názvem *MLADINKA*. O dva roky později se stávající soubor Mladinka stává Mladinou v důsledku odchodu členů dospělého souboru a na místo Mladinky se tak dostává nejmladší složka souboru, dva roky stará Mladinečka. Ve stejném roce se Mladinečka účastnila MDFF Strážnice 2003. Další účast souboru byla o rok později na Mezinárodním folklorním festivalu ve Frýdku-Místku, kde byl jako host folklorního souboru *Ostravička*.

Soubor v roce 2006 oslavil 20 let od svého vzniku. Na slavnostní premiéru si pozvali a přijeli jim zahrát soubor *Púčík* z Brna. Časem vzniká opět Mladinečka ale zatím jen s provizorní dočasnou muzikou. V létě se koná další zájezd a to do Maďarska. Roku

⁴⁶ SMOLA, Milan - zpěvák, houslista, vedoucí muziky 1996 – 2000.

2007 se účastnili dvou festivalů – Mezinárodní folklorní festival Kunovské léto a Mezinárodní festival slovenského folkloru *Jánošíkův Dukát*.

V létě roku 2008 se soubor účastnil zájezdu na Slovensko, kde vystoupil na MFF v Povážské Bystrici a také na Slavnosti vín v Uherském Hradišti. Na podzim muzika nahrává v pořadí již druhé CD s názvem *Čí sou to muzikanti...?* Mladinečka nahrazuje Mladinku a posiluje starší soubor.

Na začátku roku 2010 se uskutečnil nový konkurz do taneční a hudební složky souboru. Vznikla nová desetičlenná dětská kapela pod vedením *J. Krčkové-Smolové*.

Taneční složka souboru byla rozdělena na dvě části-skupiny, podle věku a podle dovedností. S nejmladšími tanečnickými ve věku od sedmi let pracují v současné době *Marcela Voldřichová a Martin Šefl*. Pět párů ze starších tanečnicků do šestnácti let jsou zařazeni do Mladinky, kterou vedou *Martin a Jitka Šeflovi*⁴⁷ a *Linda Bursová*. To je začátek již páté generace Mladinky.

Soubor zpracovává folklorní materiál jihozápadních Čech v úpravách *Josefa Fialy, Martina Kaplana, Jaroslavy Krčkové-Smolové* a dalších. Vystupuje v nástrojovém obsazení – housle, viola, kontrabas, klarinety, zobcové flétny, příčná flétna a dudy.

Kroje

Vystupování v krojích bylo pravidlem. Vzhledem k zaměření souboru převážně na západní a jižní Čechy, vystupuje soubor v Chodském, Plzeňském a Jihočeském kroji.

2.5 Dětská lidová muzika Vozembach

Dětská lidová muzika⁴⁸ vznikla v září roku 2006 při Základní umělecké škole Johanna Sebastiana Bacha v Dobřanech. O vedení souboru se postarali a dosud starají učitelé ZUŠ, *Kryštof Křemenák a Magda Vozárová*. O dva roky později, v roce 2008,

⁴⁷ ŠEFL, Martin tanečník, vedoucí dětské taneční skupiny 1996 – dosud.

ŠEFLOVÁ, Jitka - tanečnice, choreografka, vedoucí dětské taneční skupiny 2009 – dodnes.

⁴⁸ Vozembach. [online]. [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.zus-dobrany.cz/hrajeme-si-dohromady-soubory-a-sbory/vozembach-lidova-muzika/>

k nim přibyla *Klára Vlahačová-Kartáková*. Soubor⁴⁹ hraje v klasickém nástrojovém obsazení lidových muzik – housle, kontrabas, flétny, klarinety, zpěv a od roku 2009 jsou součástí muziky i dudy. Jejich repertoár se skládá a tvoří ho české lidové písně a koledy, o jejichž úpravy se postarali učitelé ZUŠ, žáci či místní autoři. Soubor se pravidelně účastní folklorních přehlídek a festivalů, např. Mezinárodní folklorní festival C.I.O.F.F. v Plzni nebo Mezinárodní folklorní festival v Klatovech, kde se soubor zúčastnil v červenci roku 2009 a získal cenu diváků. V květnu roku 2009 si muzika přivezla 2. místo v ústředním kole Národní soutěže ZUŠ. Po třech letech od vzniku lidové muziky vzniká malá muzika pod vedením *Kryštofa Křemenáka*, *Klára Vlahačové-Kartákové* a o rok později s nimi společně vede soubor také *Magda Vozárová a Pavlína Stupková*. Od dubna roku 2010 soubor dostává nynější název *Vozembach*, podle nového souborového maskota, pana Bacha (hlavy na vozembouchu). O rok později, v březnu 2011, soubor dokončil nahrávání svého prvního CD. Dětská lidová muzika obohacuje kulturní život v Dobřanech i blízkém okolí. Jeho působení je široké, vystupovala mimo jiné i v Praze nebo v Teplicích. Soubor navázal také partnerství s Glasbenou šolou Břežice ve Slovinsku, kde vystoupil.

2.6 Dětský folklorní soubor Plzeňáček

Dětský folklorní soubor⁵⁰ vznikl v roce 1996 při Základní umělecké škole Bedřicha Smetany v Plzni, kde působí dodnes. O jeho založení se postarala paní učitelka Drábková, kterou v roce 2004 ve vedení vystřídali *Olga Hráchová a Jan Rezek*. Soubor⁵¹ začínal v počtu 9 členů a v současnosti díky své dobré práci a prezentaci, se může pochlubit počtem členů, který se několikanásobně zvýšil na více než 30 zpěváků a muzikantů ve věku od 5 do 20 let. Jejich repertoár lidových písní je zaměřen převážně na jihozápadní Čechy. O úpravu písní se starají dva členové souboru - *Vojtěch Frank a Ondřej Hrách*. Nástrojové obsazení souboru je opět typické pro lidovou muziku – housle, kontrabas, klarinety, flétny a samozřejmě typické lidové nástroje – famfrnoch,

⁴⁹ Viz příloha č. 28

⁵⁰ Plzeňáček. [online]. [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.plzenacek-zusbs.ic.cz>

⁵¹ Viz příloha č. 29

dudy a vozembouch. Soubor za svou dobu působení absolvoval nemálo vystoupení, jak v Česku tak v zahraničí (Německo, Švýcarsko, Rakousko, Litva), natáčel také v Českém rozhlase Plzeň a v České televizi v Praze. Plzeňáček se zúčastnil v roce 2010 festivalu Europeade v Itálii a ve stejném roce dostal také ocenění od primátora města Plzně, cenu Anděl roku 2010, za pomoc potřebným. Soubor natočil a 1.12.2007 pokřtil své první CD s názvem Plzeňáček.

3 Folklorní festivaly v Plzeňském kraji

Folklorní festivaly mají v České republice poměrně dlouhou tradici, nejstarší v jihomoravské Strážnici letos slaví 67 let od prvního ročníku. Vznikající četné nové festivaly jsou důkazem, že zájem o lidovou kulturu neupadá a že projevy spontánní lidové tvořivosti mají své místo i v dnešním technickém světě. Tři festivaly pořádané v Plzeňském kraji mají sice úzký vztah k Plzni a k západním Čechám, ovšem svoji náplní a úrovní daleko přesahují hranice regionu.

Mezinárodní folklorní festival Plzeň

Mezinárodní folklorní festival⁵² se v Plzni koná od roku 1997. Jedná se o nesoutěžní přehlídku dospělých i dětských folklorních souborů a je zcela nepochybně významnou kulturní událostí města a zaznamenává velkou pozorností ze strany laické veřejnosti i odborné kritiky. Za dobu své existence představil plzeňské veřejnosti přes 130 souborů z více než 25 zemí světa, a to nejen z euro-americké oblasti. Známa je též přítomnost hostů z exotických zemí jako např. Egypt, Zimbabwe, Ekvádor apod.

Festival⁵³ je v současné době organizován občanským sdružením Plzeňská folklorní scéna, o.s. ve spolupráci s městem Plzeň, Plzeňským krajem, Českým rozhlasem Plzeň, Souborem písní a tanců Jiskra z Plzně, Nadací 700 let města Plzeň, Folklorním sdružením ČR a dalšími. V roce 2007 se Mezinárodní folklorní festival Plzeň stal přidruženým členem české národní sekce CIOFF⁵⁴, která působí v rámci činnosti UNESCO.

Festivalové koncerty a pořady se odehrávají v centru města Plzeň a přinášejí tak neopakovatelnou atmosféru, která osloví nejen návštěvníky festivalu, ale i náhodné kolemjdoucí. Od roku 2006 je součástí festivalu i veřejná nahrávka, kterou pořizuje Český rozhlas Plzeň. Hlavní scénu festivalu nalezneme U Branky v Kopeckého sadech. Dětské i dospělé soubory můžeme dále potkat na následujících místech: Dům kultury

⁵² Folklorní festivaly. [online]. [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.folklornisdruzeni.cz/plzensky-kraj>

⁵³ Viz příloha č. 30

⁵⁴ CIOFF – Neprofesionální mezinárodní nevládní kulturní organizace ve smyslu definice Organizace spojených národů pro vzdělání, vědu a kulturu (UNESCO)

Inwest, kostel sv. Jiří, Doubravka (zde probíhá Historický víkend, který pořádá Nadace 700 let města Plzně), Český rozhlas Plzeň, Náměstí míru, Zoologická a botanická zahrada města Plzně (zde probíhá od roku 2005 tzv. „Folklorní odpoledne“) a další.

V rámci MFF Plzeň se odehrávají menší folklorní slavnosti v obci Vrčeň – „Pod vrčeňskou lípou“ a „Folklorní večery“ v obci Čížice.

V letech 2001 – 2003 se v rámci festivalu odehrávaly „Dýšinské folklorní slavnosti“ a v letech 2001 – 2002 „Mezinárodní folklorní odpoledne v Horní Bříze.

Součástí MFF každoročně bývá staročeský jarmark, krojovaný průvod městem, ukázky lidové gastronomie a řemeslné výroby, dále pak výchovné koncerty pro žáky základních škol, vystoupení dechových souborů, prezentace ochotnických divadelních seskupení atd.

Mezinárodní folklorní festival svým rozsahem, záběrem a pestrostí nabízených akcí přináší do oblasti města Plzeň jedinečný pohled do lidové kultury oblasti, ale nabídkou seskupení z celé oblasti Čech a Moravy a přítomností zahraničních hostů poukazuje na lidovou kulturu celého světa. Má tak nepochybně význam nadregionální a je důležitým prvkem v poznání tradičních hodnot obyvatel jednotlivých lokalit, kteří do Plzně v rámci festivalu přicházejí.

Mezinárodní folklorní festival tradiční hudby Česká náves – Dýšina⁵⁵

Novodobá tradice folklorních slavností vznikla v Dýšině počátkem 90. let 20. století a usiluje o přiblížení lidových tradic co nejširším vrstvám posluchačstva, od diváků poučených po diváky náhodně kolemjdoucí a je určen všem příznivcům lidové hudební a taneční kultury Česka a dalších evropských regionů (Gruzie, Řecko, Chodsko, Strakonicko atd.).

Díky komornějšímu prostředí a odlišnosti od velkých folklorních festivalů České republiky nabízí návštěvníkům prezentaci lidové kultury v prostředí, ve kterém se staletí nacházela a ve kterém vznikla, dýšinský festival⁵⁶ tedy přináší pohled na lidovou

⁵⁵ ULRYCHOVÁ, Marta. Mezinárodní folklorní festival Česká náves Dýšina. Dostupné z: <http://www.janosikovdukat.fos.cz/public/kapitola.phtml?kapitola=122133>

⁵⁶ Viz příloha č. 31

kultury v autentickém prostředí. Navazuje na snahu dýšinského učitele Františka Rádla a jeho snahu o zviditelnění a péči o lidovou kulturu Dýšiny, na tradici masopustů, lidových muzik, dožínků a májových oslav. Využívá k tomu právě prostředí malé vesnice. Kromě tradiční lidové hudby však nabízí mimo jiné také country, etnickou hudbu, jazz, world music, klasickou českou dechovku či loutkové divadlo.

Vlastnímu festivalu předchází krojovaný průvod, který zve obyvatele Dýšiny a okolních obcí na jedinečnou a nezapomenutelnou kulturní událost tohoto mikroregionu.

Dramaturgem festivalu je Zdeněk Vejvoda.

Mezinárodní folklorní festival Klatovy

V roce 2012 se uskuteční již 19. ročník Mezinárodního folklorního festivalu Klatovy. Předchozích osmnáct ročníků festivalu si našlo v blízkém i vzdáleném okolí Klatov velký počet příznivců a o tom, že je o festival v pošumavském městě s dvaadvaceti tisíci obyvateli velký zájem, svědčí i každoroční hojná účast domácích i zahraničních hostů. Posláním festivalu je nesoutěžní formou přehlídek prezentovat aktivity tanečního umění a různými vystoupeními poukazovat na různé formy způsobu umělecké práce souborů z Česka a ze zahraničí. Důležitým průvodním jevem je pak samozřejmě předávání zkušeností a navázání nových přátelství.

Festival každoročně pořádají Klatovské folklorní sdružení Šumava ve spolupráci s městem Klatovy, Folklorním sdružením ČR, Stálou divadelní scénou Klatovy, Tělocvičnou jednotou Sokol Klatovy a souborem písní a tanců Šumava Klatovy. Hlavním organizátorem celé akce je pak paní Irena Valentová.

Pestrost nabízeného programu veřejnosti dokládá program festivalu z roku 2011, kdy mělo klatovské publikum možnost shlédnout vystoupení např. VUS Ondráš z Brna, soubory z Baskitska, Kolumbie, Mexika, Německa, Řecka, Slovenska, Srbska a České republiky. Ke klatovskému festivalu neodlučně patří tradiční klatovská pouť, lidoví výrobci, ukázky řemesel a krajové gastronomické speciality. Festivalové koncerty jsou pořádány na klatovském náměstí, v Arciděkanském kostele či na galakonzertu ve Stálé divadelní scéně Klatovy.

Mezinárodní folklorní festival Klatovy přináší do celého klatovského regionu poznání lidové kultury v českých zemích a v zahraničí, má proto své nezastupitelné místo

v oblasti zábavy, vzdělání ale například i v motivaci pro trávení volného času dětí, mládeže i dospělých.

Závěr

Folklorní soubory jsou jedním z nositelů tradic, hodnot a kultury českého národa. Pomáhají nám uvědomit si, jací byli naši předkové, jaké priority vyznávali a kterým hodnotám dávali přednost. Znalost historie i paměti a zkušenosti předchozích generací nám pomáhá orientovat se v přítomnosti i v budoucnosti minulých generací.

Folklorní soubory mapují a znovu ožívují staré zvyky, obyčeje a přibližují nám život minulých generací takový, jak ho mnozí neznáme. Cílem této práce bylo přiblížit nejen dětské folklorní soubory jako takové, ale zaměřit se rovněž na prostředí, ve kterém zmiňované tradice, zvyky a obyčeje fungovaly a na jakých principech se rodily. Podhoubí, na kterém kultura, kterou nám dnes soubory v rámci svých produkcí představují, však není zdaleka probádané a dostatečně zmapované a bude ještě potřeba velkého úsilí, aby se tak alespoň z větší části stalo.

Dětské folklorní festivaly vlastní oproti ostatním sdružením jednu velkou devizu. Vychovávají z dětí a mladých lidí budoucí generace, které jsou schopny udržovat kulturní povědomí a předávat tak odkaz generací předchozích. Zaměřují se nejen na své prvotní poslání, ale svou činností usměrňují i chování svých členů mimo folklorní komunitu. Děti si tak odnášení do života mnohem více než pouhý popěvek či taneční krok. Přivlastňují si životní názory, postoje, umění spolupráce ve skupině a cit pro krásu a umění. Z toho důvodu je potřeba folklorní soubory podporovat, ať už návštěvou vystoupení, vlastním zapojením se do činnosti souborů, či šířením dobrého jména těchto seskupení.

Seznam použité literatury a pramenů

- BĚLIČ, Jaromír. *Nástin české dialektologie*. Praha, 1972.
- FEIFERLÍKOVÁ, Romana. *Oldřich Blecha*. Brno: Tribun EU, 2008.
- *Folklorní slavnosti a významné folklorní festivaly v roce 2009*. Praha: Folklorní sdružení České republiky, 2008.
- JANEČKOVÁ, Ludmila. *Současný přínos a význam Plzeňského lidového souboru Mladina*. Plzeň, 2010. Diplomová. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce Doc.PaedDr. Zdeněk Vimr.
- MARKL, Jaroslav. *Česká dudácká hudba*. Praha: Orbis, 1962.
- VEJVODA, Zdeněk. *Plzeňská věž převyšuje kopce*. Český rozhlas Plzeň, 2009.
- VORÁČ, Jaroslav. *Nářečí-Jazyk*. Plzeň, 1992, 67-103 str.
- ROKYTA, Jan, Ivo STOLAŘÍK a Luděk ZENKL. *Jak zpívat lidové písně*. Ostrava: Krajské kulturní středisko, 1990. ISBN 80-85029-13-8.

Internetové zdroje

- Apríl. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikipedia Foundation, 2001- [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Apr%C3%ADl>
- BESTAJOVSKÝ, Martin. České tradice. [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.ceske-tradice.cz/tradice/jaro>
- CIOFF International Council of Organizations of Folklore Festivals and Folk Arts. [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.cioff.org/>
- České lidové písně. [online]. [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://lidovepisne.cz/odkaz01.html>
- Folklorní sdružení České republiky. [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.folklornisdruzeni.cz/>
- Folklorní festivaly. [online]. [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.folklornisdruzeni.cz/plzensky-kraj>
- Jiskřička. [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.folklornisdruzeni.cz/jiskricka>

- Lidový soubor Úslaváček. [online]. [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.zusstaryplzenec.cz/?cont=uslavacek>
- Lidové zvyky. [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/66825-lidove-zvyky>
- Lidové zvyky, tradice a řemesla. [online]. [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.klic.cz/remesla/index.htm>
- MADEROVÁ, Marie. Chodský kroj. [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://archiv.fos.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=133683>
- Masopust. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikipedia Foundation, 2001- [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Masopust>
- Meteláček. [online]. [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://metelacek.mypage.cz/>
- ONDRÁČKOVÁ, Lenka. Vynášení Moreny. [online]. [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.slovane.cz/view.php?cisloclanku=2008040002>
- Orchestry a soubory školy. [online]. [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.zuschvalenickaplzen.cz/index.php?nid=3434&lid=cs&oid=416190>
- Pálení čarodějnic. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikipedia Foundation, 2001- [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1len%C3%AD_%C4%8Darod%C4%9Bjnic
- Plzeňský kroj. [online]. [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.baracnici.qsh.cz/default.aspx?pg=efa16c9e-c2a7-43f8-a33e-7147f82ff8e4>
- Plzeňáček. [online]. [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.plzenacek-zusbs.ic.cz/>
- S Plzeňáky za folklorem. In: [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: http://hledani.rozhlas.cz/iradio/?p_po=3765&offset=0
- Svatojánská noc. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikipedia Foundation, 2001- [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Svatoj%C3%A1nsk%C3%A1_noc

- Svátek práce. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikipedia Foundation, 2001- [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/1._m%C3%A1j
- ULRYCHOVÁ, Marta. Mezinárodní folklorní festival Česká návěs Dýšina. Dostupné z: <http://www.janosikovdukat.fos.cz/public/kapitola.phtml?kapitola=122133>
- Vánoce. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikipedia Foundation, 2001- [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1noce>
- Vozembach. [online]. [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: <http://www.zus-dobransy.cz/hrajeme-si-dohromady-soubory-a-sbory/vozembach-lidova-muzika/>
- Významní rodáci města. [online]. [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.prestice-mesto.cz/ru/turistika/vyznamni-rodaci-mesta>
- Zvyky a tradice. [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://www.eu2009.cz/cz/czech-republic/culture/customs-and-traditions/zvyky-a-tradice-452/index.html>

Resumé

Folklore is one of the holders of the traditions, values and culture of the Czech nation. They help us realize which priorities and values were preferred by our ancestors. Historical knowledge of previous generations helps us in the present and the future. The experiences of past generations are often used for guidance in the future. Written folklore, revived by old habits and customs helps to advance our lives with the knowledge from past generations. The aim of this work was to approach not only children's folklore, but to focus also on the environment in which the conduction of the traditions and customs were born, which in large part succeeded. Culture and folklore, however, is far from known and sufficiently charted and still needs great efforts, to get to know it better. Children's folklore festivals have one advantage from other cultural events. They do not only focus on primary folklore traditions but its activities regulate the behavior of their members outside the folk community as well. The children gain so much more than only a song or a dance, but also the beauty of community work, working with people and love for art and culture. It is necessary to promote folklore. We can do this by visiting a show or a festival or by simply spreading the word about it.

Seznam příloh

Obrazová příloha

Příloha č. 1: lokalizace Plzeňska na mapě české republiky⁵⁷

Příloha č. 2: fotografie Zdenka Bláhy

Příloha č. 3: fotografie Jaroslava Krčka

Příloha č. 4: fotografie Zdeňka Vejvody

Příloha č. 5: dřevorezba - fotografie⁵⁸

Příloha č. 6: keramika a hrnčířství - fotografie

Příloha č. 7: kovářství - fotografie

Příloha č. 8: krajkářství - fotografie

Příloha č. 9: kraslice - fotografie

Příloha č. 10: perníkářství - fotografie

Příloha č. 11: pletení z proutí - fotografie

Příloha č. 12: sklářství - fotografie

Příloha č. 13: tkalcovství - fotografie

Příloha č. 14: vizovické pečivo - fotografie

Příloha č. 15: vyšívání - fotografie

Příloha č. 16: zpracování slámy - fotografie

⁵⁷ *Mapa České republiky* [online]. 10.3.2012

Dostupný z www.maps.google.com

⁵⁸ *Řemesla a lidové techniky* [online]. 25.3.2012, příloha 6 – 16

Dostupný z <http://www.klic.cz/remesla/remesla.htm>

- Příloha č. 17: masopust - fotografie
- Příloha č. 18: vynášení moreny - fotografie
- Příloha č. 19: jízda králů - fotografie
- Příloha č. 20: pout' - fotografie
- Příloha č. 21: ukázka plzeňského kroje⁵⁹
- Příloha č. 22: ukázka chodského kroje⁶⁰
- Příloha č. 23: ukázka jihočeského kroje⁶¹
- Příloha č. 24: dětský folklorní soubor Jiskřička - fotografie
- Příloha č. 25: dětský folklorní soubor Meteláček - fotografie
- Příloha č. 26: dětský folklorní soubor Úslaváček - fotografie
- Příloha č. 27: dětský folklorní soubor Mladinka - fotografie
- Příloha č. 28: dětská lidová muzika Vozembach - fotografie⁶²
- Příloha č. 29: dětský folklorní soubor Plzeňáček - fotografie⁶³

⁵⁹ *Plzeňský kroj* [online]. 17.3.2012

Dostupný z <http://krojplzen.web.cz/>

⁶⁰ *Místní kultura* [online]. 17.3.2012

Dostupný z <http://www.mistnikultura.cz/svadleny-ktere-siji-chodske-kroje-maji-plne-ruce-prace>

⁶¹ *Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích* [online]. 17.3.2012

Dostupný z <http://www.muzeumcb.cz/cz/?clanek=142>

⁶² *Vozembach* [online]. 15.3.2012

Dostupný z <http://www.zus-dobrany.cz/hrajeme-si-dohromady-soubory-a-sbory/vozembach-lidova-muzika/>

⁶³ *Dětský folklorní soubor Plzeňáček* [online]. 17.3.2012

Příloha č. 30: Mezinárodní folklorní festival Plzeň⁶⁴

Příloha č. 31: Mezinárodní folklorní festival tradiční hudby Česká náves – Dýšina⁶⁵

Příloha č. 32: Mezinárodní folklorní festival Klatovy⁶⁶

Dostupný z <http://www.plzenacek-zusbs.ic.cz/>

⁶⁴ *MFf Plzeň* [online]. 18.3.2012

Dostupný z <http://www.mffplzen.eu/czech/index.php>

⁶⁵ *MFf Česká náves – Dýšina* [online]. 23.3.2012

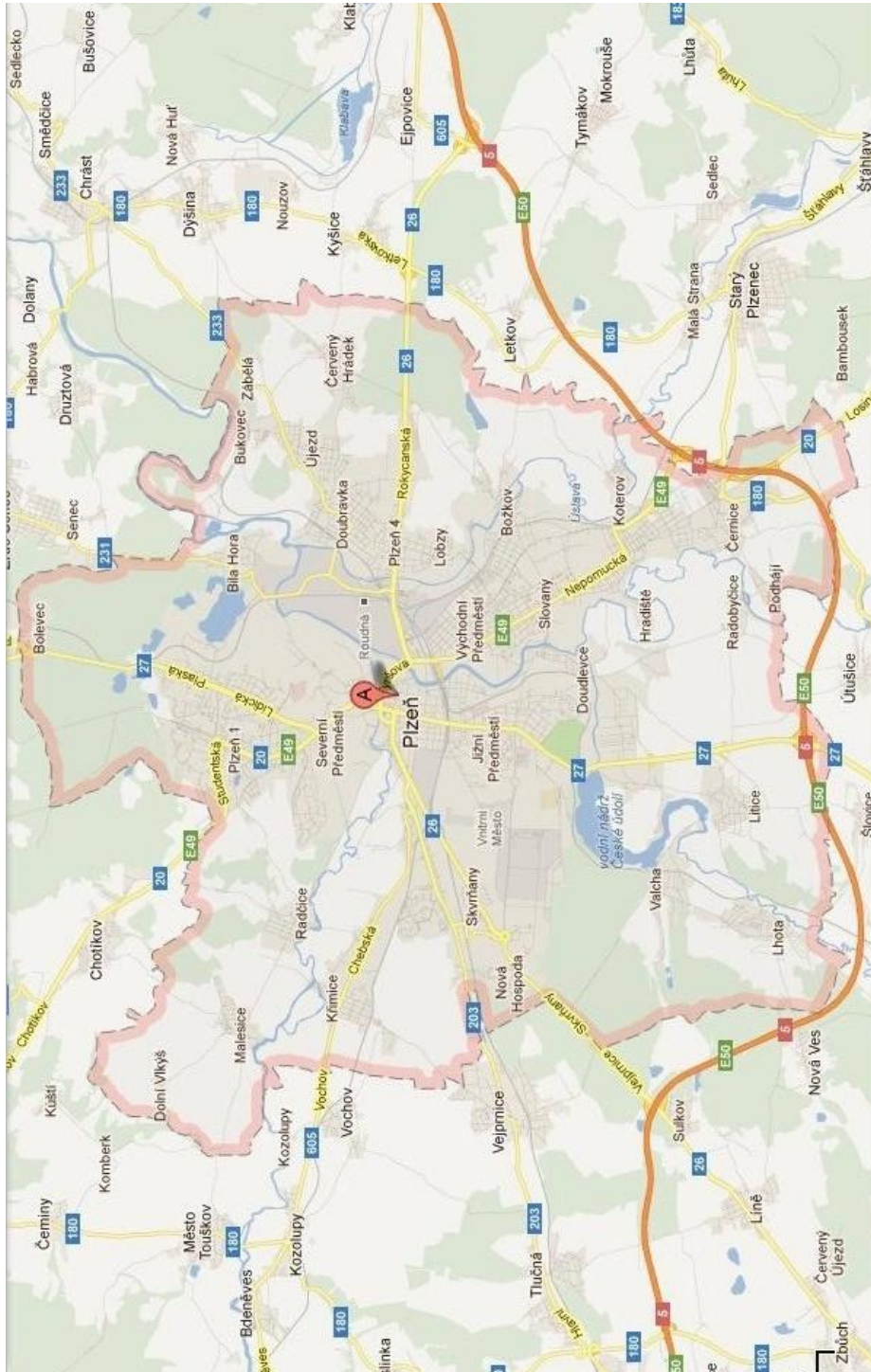
Dostupný z <http://archiv.fos.cz>

⁶⁶ *MFf Klatovy* [online]. 23.3.2012

Dostupný z <http://archiv.fos.cz>

Přílohy

Příloha č. 1

Příloha č. 2

Příloha č. 3

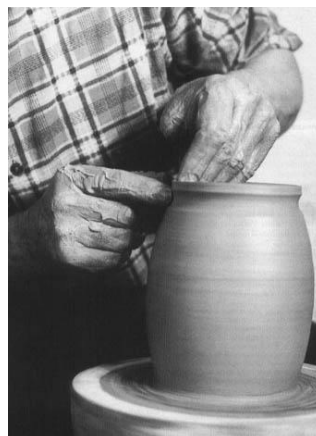
Příloha č. 4

Příloha č. 5

Příloha č. 6

Příloha č. 7

Příloha č. 8

Příloha č. 9

Příloha č. 10

Příloha č. 11

Příloha č. 12

Příloha č. 13

Příloha č. 14

Příloha č. 15

Příloha č. 16

Příloha č. 17

Příloha č. 18

Příloha č. 19

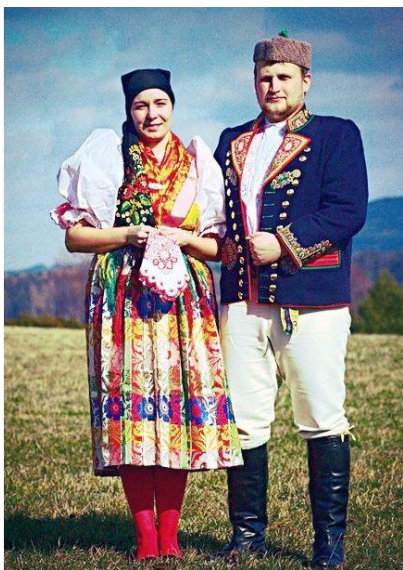
Příloha č. 20

Příloha č. 21

Příloha č. 22

Příloha č. 23

Příloha č. 24

Příloha č. 25

Příloha č. 26

Příloha č. 27

Příloha č. 28

Příloha č. 29

Příloha č. 30

Příloha č. 31

Příloha č. 32

